

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पस

बागलुङ

गुनासो व्यवस्थापन संयन्त्र

(Grievance Handling Mechanism)

१. परिचय

विक्रम संवत् २०७९ भाद्र २ गतेका दिन स्थापना भएको यस क्याम्पसले आफ्नो स्थापनाकालदेखि अनेकौं आरोह अवरोहका बावजुद पनि आफ्ना शैक्षिक कार्यक्रमलाई निर्बिध रूपमा अगाडि बढाउँदै आइरहेको छ । यस धबलागिरि बहुमुखी क्याम्पस यस क्षेत्रकै प्रमुख तथा शीर्षस्थ शैक्षिक संस्थाका रूपमा रहँदै आएको छ । यस क्याम्पसले त्रिवि., विश्वविद्यालय अनुदान आयोग तथा अन्य विभिन्न शैक्षिक संघ संस्थासँग आफ्ना सम्बन्धलाई बढाउँदै आइरहेको छ । यसै सन्दर्भमा क्याम्पसले प्रदान गर्ने सेवा सुविधाहरूलाई पारदर्शी बनाउन, सरोकारवालाहरूलाई सुशासनको प्रत्याभूति दिलाउन, पठन पाठनमा देखिने कमि कमजोरीहरूलाई सुधार गरी गुणस्तरीय शिक्षा दिलाउन, शिक्षक तथा कर्मचारीहरूलाई आफ्नो पद, पेशा र जिम्मेवारीप्रति उत्तरदायी तथा जवाफदेही बनाउन, क्याम्पसमा पठन पाठनका क्रममा देखापर्ने समस्याहरूलाई सहज र उपयुक्त किसिमबाट समाधान, व्यवस्थापन गर्न, विद्यार्थीलाई अनुशासित र मर्यादित बनाउन र समग्रमा क्याम्पसको शैक्षिक प्रशासनलाई सुधार गरी सशक्त र सक्षम बनाई सरोकारवालाहरूप्रति जिम्मेवार बनाउने उद्देश्यका साथ क्याम्पसले सुझाव तथा गुनासो सञ्चालन र व्यवस्थापन एकाइ समेत गठन गरिसकेको छ । यसै समितिमार्फत सो सम्बन्धी कार्यविधि तथा प्रक्रियाको आवश्यकता महशुस गरी क्याम्पस प्रशासनबाट अनुमोदित भई यो कार्यविधि तथा प्रक्रिया कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ ।

२. क्याम्पसको योजना तथा कार्यक्रम

धबलागिरि बहुमुखी क्याम्पसले त्रि. वि. का ऐन नियमहरूलाई अनुसरण गर्दै तथा समुदायको निकट रहेर आफ्ना शैक्षिक कार्यक्रमहरू सम्पादन गरिरहेको छ । क्याम्पसको शैक्षिक, प्रशासनिक तथा आर्थिक पक्षको सुधार नगरिकन क्याम्पसका शैक्षिक, सामाजिक एवम् राष्ट्रिय दायित्व पुरा हुन सक्दैन । गुणस्तरीय शिक्षाको प्रत्याभूतिका लागि क्याम्पसका समग्र पक्षको सुधार हुनु आवश्यक छ । यसै सन्दर्भमा विश्वविद्यालय अनुदान आयोगको उच्च शिक्षा सुधार परियोजना कार्यक्रममा सहभागी भई संस्थाका कमि कमजोरी तथा समस्याहरूलाई सुधार र समाधान गर्दै विश्वविद्यालय अनुदान आयोगबाट गुणस्तर सुनिश्चितता प्रत्यायन प्रमाणपत्र (Quality Assurance and Accreditation Certificate, QAA Certificate) लिने योजना तथा कार्यक्रम क्याम्पसको रहेको छ । यसका लागि, यसअघि क्याम्पसका सरोकारवालाहरू, प्राध्यापक तथा कर्मचारीहरूबीच व्यापक छलफल तथा परामर्श गरी क्याम्पसको एक वर्षे तथा पाँच वर्षे रणनीतिक योजना, Self Study Report तयारीका लागि गर्नुपर्ने कार्यक्रमहरू तयार गरी सोही अनुसारका कार्यक्रमहरू सञ्चालनमा ल्याइएको छ । क्याम्पसले आफ्ना समग्र क्रियाकलापमा सुधार गरी अघि बढनका लागि विभिन्न किसिमका योजना तथा कार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्ने गरी सो सम्बन्धी गतिविधिलाई अगाडि बढाउँदै आइरहेको छ ।

३. गुनासो व्यवस्थापन संयन्त्र

क्याम्पसको गुनासो व्यवस्थापन संयन्त्र (Grievance Handling Mechanism)को प्रमुख उद्देश्य क्याम्पसले प्रवाह गर्ने सेवा, सम्पादन गर्ने, कामको पारदर्शिता, गुणस्तर र प्रभावकारिता कायम राख्ने र सम्पन्न भएका कामका सम्बन्धमा सरोकारवालाहरूको कुनै गुनासो भए सो गुनासोलाई निष्पक्ष रूपले समयमै र सहि ढंगले व्यवस्थापन गर्नु हो ।

४. क्याम्पसको गुनासो व्यवस्थापन नीति निम्न सिद्धान्तमा आधारित हुनेछ :-

- ❖ विद्यार्थी तथा सरोकारवाला सबैलाई सँधैभरी निष्पक्ष व्यवहार गरिने ।
- ❖ जोसुकैले जुनसुकै समयमा पनि निर्वाध रूपले गुनासो राख्न पाउने ।
- ❖ प्राप्त गुनासाहरू उपर अविलम्ब छानबिन तथा कार्यवाही गरिने ।
- ❖ उजुरीकर्ताले आँनो नाम गोप्य राख्न चाहेमा गोप्य राखिने ।

५. गुनासो सुन्ने अधिकारीको व्यवस्था

क्याम्पसमा एकजना प्राध्यापकलाई संयोजक र अन्य ४ जना सदस्य रहनेगरी गुनासो व्यवस्थापन समिति रहने छ । यसरी तोकिएका समितिमा रहने सबै सदस्यहरूको नाम सबैले देख्ने गरी सार्वजनिक स्थानमा राखिने छ । यो समितिले क्याम्पस प्रमुखको प्रत्यक्ष नियन्त्रण र सुपरीवेक्षणमा काम गर्नेछ । गुनासो सुन्ने अधिकारीहरूले अत्यन्त पारदर्शी ढंगले जिम्मेवारीपूर्वक आफ्नो दायित्व निर्वाह गर्नेछन् ।

६. गुनासो राख्ने व्यवस्था

- ❖ क्याम्पसमा कार्यालयमा सबैले देख्ने गरी गुनासो पेटिका राखिने छ ।
- ❖ गुनासाहरू गुनासो व्यवस्थापन समितिका सदस्यहरू समक्ष प्रत्यक्ष भेटेर तथा पत्र पठाएर पनि राख्न सकिने छ । अथवा क्याम्पस कार्यालयमा रहेको गुनासो पेटिका एवम् रजिस्टरमा लिखितरूपमा समेत गुनासो राख्न सकिने छ ।
- ❖ रजिस्टरमार्फत प्रस्तुत गरिने गुनासाहरू पठन पाठनसंग मात्र सम्बन्धित हुनुपर्ने छ । पठन पाठनको समय सिद्धिएपश्चात् रजिस्टर खुला राखिने छैन ।
- ❖ गुनासा तथा सुभावहरू राख्दा गुनासोकर्ताले आफ्नो नाम, थर, अध्ययनरत् संकाय एपमम् वर्ष, ठेगाना अनिवार्यरूपमा उल्लेख गर्नुपर्ने छ । नाम उल्लेख नगरिएका गुनासाहरूको सनुवाई गरिने छैन ।
- ❖ गुनासो पेटिकामा संकलन भएका गुनासाहरू सम्बन्धित गुनासो व्यवस्थापन समितिले प्रत्येक १ हप्तामा क्याम्पस प्रमुखको रोहवरमा एक पटक खोल्ने व्यवस्था गर्ने छ र सोको अभिलेख राखिने छ ।

७. गुनासो व्यवस्थापन

- ❖ सम्बन्धित समितिले अभिलेख राखी प्राप्त गुनासा तथा सुभावहरूको गम्भिरतापूर्वक आवश्यक छानवीन गरी छिटो काम तामेल तर्ने छ ।
- ❖ गुनासोको गाम्भीर्यता हेरी समितिले गुनासो प्राप्त भएको मितिले (खोलेको) २४ घण्टाभित्र गुनासो व्यवस्थापनको लागि आँनो सुभावसहित क्याम्पस प्रशासन समक्ष गुनासो पेश गर्ने छ ।
- ❖ प्राप्त गुनासा तथा सुभावहरूको समाधान सकेसम्म समितिले नै गर्ने छ । यदि समितिले आँनो तहबाट समस्या समाधान गर्न सम्भव छैन भन्ने ठानेमा मात्र उसले सो गुनासोहरूलाई संयोजकमार्फत क्याम्पस प्रशासन समक्ष पेश गर्ने छ ।

- ❖ गुनासो व्यवस्थापन समिति तथा क्याम्पस प्रशासनले गुनासो प्राप्त भएपछि गुनासो प्राप्त भएको जानकारी र गुनासोउपर छानवीन सम्पन्न भएपछि छानवीनको निष्कर्ष र गरिएको काम कारबाहीबारे जानकारी सम्बन्धित गुनासोकर्तालाई एकहप्ता भित्र दिनुपर्ने छ ।
- ❖ प्राप्त गुनासो, गुनासो सुन्ने अधिकारीसँग सम्बन्धित भए सहायक क्याम्पस प्रमुख कहाँ, सहायक क्याम्पस प्रमुखसँग सम्बन्धित भए क्याम्पस प्रमुखसँग पठाउनु पर्ने छ ।
- ❖ उजुरी तथा गुनासोहरू हस्तलिखित हुनुपर्ने छ ।

८.गुनासो गर्न सकिने विषयहरू

- ❖ क्याम्पसको प्रशासनिक इकाइसँग सम्बन्धित विषयहरू ।
- ❖ पुस्तकालयबाट प्रदान गरिदै आएका सेवाहरू ।
- ❖ लेखा तथा परीक्षा शाखासंग सम्बन्धित विषयहरू ।
- ❖ पठन पाठन तथा आन्तरिक र वार्षिक परीक्षासँग सम्बन्धित विषयहरू ।
- ❖ अतिरिक्त क्रियाकलापसंग सम्बन्धित विषयहरू ।
- ❖ क्याम्पस बडापत्रमा उल्लेख गरिएका कुराहरू कार्यान्वयन नभएमा ।

९. उजुरी वा गुनासो गर्न नपाउने विषयहरू

- ❖ व्यक्तिको व्यक्तिगत जीवन तथा शारीरिक विषयसंग सम्बन्धित विषयहरू ।
- ❖ कर्सैको सम्पत्तीसंग सम्बन्धित विषयहरू ।
- ❖ व्यक्तिको चरित्र सम्बन्धी विषयहरू साथै अर्काको टिका टिप्पणी गर्ने खालको विषयवस्तुहरू र व्यक्तिगत गाली गलोजका कुराहरू ।
- ❖ क्याम्पसको विषय बाहेक अन्य विषयहरू ।

REDMI
NOTE 6 PRO
MI DUAL CAMERA

SA

१८०८०९

PAGE:
DATE:

आज तिथि २०८२ लाद ०२ बजे यस घरलाडी बहुत
बाहर, बाजार, आनंदगांवको बुनियो व्यवसायपाल समिति
में जी जोहा वज्राचार्यको आवेदनामा बासेको बैठक
आयती प्रभागुसार रहेको था।

उपहितीः

- १) संयोजक :- जी जोहा वज्राचार्य
- २) सदस्य :- जी छिप प्रसाद पौडेल
- ३) सदस्य :- जी रामचन्द्र ठार्म

लाभ
बिष्ट

भूषि

निर्णय नं १:- यस क्याम्पस्का QAA प्रणालीपत्र प्राप्त
गरिका लाइग्नित यस समितिले आफ्नो कार्य प्रिकार
अघी बढाउन आवश्यक यो कार्यविधि निर्णय गरिका
लाइ SSR उपर्योगितिका सदस्य जी हिरालाल रेग्मी प्र
लाई आधिकारक एक महिला जिमा निर्णय गरी बुझाउ
किमा दिने निर्णय उरिए।

उमाज निति २०८५ का अंक १६ गते यस घटनाको लिए
बहुत व्यापक व्यवस्था उपलब्ध करानी का प्रारंभिक
उन्नीस से व्यवस्थापन समिक्षिका संघोंका जोहन
व भागीको आदेश ताता वर्सेको वैठकको उपहार
प्रभासुखर रेखों द्वा

उपहार

- १) संघोंक : - जी जोहन व भागीको लिख
- २) सदस्य : - जी छिव प्रसाद लिख
- ३) सदस्य : - जी रामचन्द्र लिख

किंव उपहार:

१) व्यापक प्रश्न : - डा. राम प्रसाद उपाध्यय

२) सदस्य (CCR उपसमिति) : - जी हिरलाल रेखी लिखा

प्रस्ताव ने १:- कार्यविधि आगोदान सम्बन्धा
प्रस्ताव ने २:- कार्यविधि प्रस्तुत सम्बन्धा
प्रस्ताव ने ३:- प्रस्ताव ने १ वा दलभल जादी निति
२०८५ लाई २२ जून मिठाय लाई आगुखर यस व्यापको
जुनासे व्यवस्थापन जाको लाभि CCR उपसमिति का
सदस्य जी हिरलाल रेखी इथलाई कार्यविधि मिठाओंको
जिम्मा दिए सकेको २ आजको वैठका मिठाले येता
जरेको कार्यविधि दलभल नहीं आगोदान जाओ मिठाय
जाइन्दै।

मिठाय ने १:- प्रस्ताव ने १ वा दलभल जादी जुनासे
व्यवस्थापन जाको लाभि मिठाय अरिको कार्यविधि
व्यापक प्रकासा समिति विलाग्नी अवकाशिको वैठका
प्रस्तुत गों मिठाय अरिन्दै।

ज्ञास सिति २१८५ जैंसैर २७ गते चुतासां क्यवस्थापन सामिली
संघो जन की ओहत बज्जावार्यको अध्यक्षतामा बसेने वैष्णवी उपाधिति
तिव्वतानुसार रहेसी।

उपाधिति

- १ - संघो जन : - मी ओहत बज्जावार्य
- २ - सदस्य : - मी विष्णुसाह पांडेल
- ३ - सदस्य : - मी राजवल्लभ शासा

मी
मी
मी

विशेष उपाधिति

मी विष्णुसाह उपाध्याय (पि. श्वडी)

प्रस्ताव नं. १ : - कार्यविधि कार्यालयन सम्बन्धमा

प्रस्ताव नं. १ : - चुतासां क्यवस्थापन-उपसालिले तयार गरी अनुमोदन
गरेन्दै चुतासां क्यवस्थापन कार्यविधिलाई क्याम्पस प्रसासन, SDR
उच्च यात्रिति तथा विभागीय उम्मेदवाल्को संख्युक्ति वैष्णवी अनुमोदन
शामेत गरेन्टाँ सां अनुसार कार्य गते गरी एक्या आवी वडाडाँ
निर्णय गरिन्दै।

आज दिने २०७६ जेष्ठ शुग्रे शुक्रावाहन उत्तमिका संयोग
३ जीहन व श्रावाचार्यका उत्तमसत्तामा वरेका वेदो इपाद्यते तिनाहुल
रहें।

उपचारि

- १) रोगीजन : श्री जीहन व श्रावाचार्य
- २) सदस्य : ५५ विवेषसाद् चाँडेल
- ३) सदस्य : श्री श्रावाचार्य शर्मा

*श्री**विवेष**श्री*

प्रस्ताव नम्बर १ : विश्वाचार्यहुल प्राप्त चुतासा सम्बन्धमा
निर्णय १ : , विश्वाचार्यहुल दिने २०७६ जेष्ठ शुक्रावाहन प्राप्त
चुतासाहकमा अध्ययन जाता तपायील वर्गाजितका समस्याहुल
इहेका अतै चुतासाहक प्राप्त भएकाले सो चुतासाहक सम्बन्धमा
जाता लागि अध्याधिकृष्ट आवश्यक क्षमता जाते बन्धात्मक स
प्रसासन समक्षा अतुराघ जाते निर्णय गारिए।

प्राप्त चुतासाहक

१. विश्वात तथा वि.वि.श्री छलकमा शोचात्मका अभाव
२. पुखाकालमा विश्वात तर्फका सदर्द सामग्री इपाद्यहुल
को कमी
३. वि.वि.श्रावर्द्ध निष्पत्ति दानहुरीका क्षमता ननरेका

आजमिति २०६६ आष्ट शुक्ल २७ तारीख सुलभासी व्यवस्थापन आयोगिक सम्मेलन
की ओहत वक्त्राचार्यका अध्यक्षतामा वर्षेका बैठक, उपायिति
निवासुदार रही।

उपायिति

१. सचिवजन : श्री जीहत बुजाचार्य
२. सदस्य : श्री विप्रसद पांडुल
३. सदस्य : श्री रामचन्द्र शर्मा

पृष्ठा नं. १ : निवासीहिकार प्राप्त गृहासाहम् व्यवस्थापन
निवासी : निवासीहिकार मिति २०६६ आष्ट शुक्ल २७ तारीख प्राप्त गृहासाहम्
व्यवस्थापन की तपायिल वर्षेजिता अध्यक्षताम् वहो आयोगिक सम्मेलन
में जाएकाते थों व्युत्तासी व्याप्ति वारेका लागी आयोगिक
आयोगिक व्यवस्था तो व्याप्ति प्राप्त समझ लेतुर्यो तो
निवासी जारिद्ध।

प्राप्तवृत्तासाहम्

१. पुलाषनयाम् व्युत्तम् शुल्कम् कोटी रुपि तो व्यवस्थापनाम्।
२. वि. इ. तर्फ और्जी विषयका प्रब्लेम तभाना निवासी
शेष्या आयोगिक गाँड़ आवाहनाम् जारी।
३. खोलदुर्घ व्याप्तिका व्यवस्था इ खोलका निवासी शेष्याम्
व्यवस्था जागरूक।
४. स्वास्थ्य व्योक्तामा पहल वार्ष नियामित लगाए।

(3)

Mr. K. M. Anil

विषय: रेलवे को सांगीति व्यवस्थापन बोर्ड

महाराष्ट्र, यह व्यापारगा व्यापार, धूपल, वाटवर्षल
इंडिया, अगायत्रा रेलवे को सांगीति
बटीन राहिल व्यवस्थापन विविद्युत बोर्ड
ए।

विवरण:

१. श्री व. शास्त्री (B.Ed 2 yrs.)
२. वाणी पूर्ण
३. मानक व. गगर
४. श्रीमती भीमी
५. गृहिणी शास्त्री

(5)

मुना कार्फी
रुतातक तह होस्री वर्ष
शैक्षिक नेपाली

खानेपानी तथा व्यापी उपचारस्थापन

विशेषजाती छात्राजीरी बहुमूर्खी क्याम्पयमा
भरकु कमीकमजोरी तथा उपचारस्थापनको सन्दर्भमा
खानेपानी को प्रयोगितता साथै चर्ची उपचारस्थापन
मध्ये उपचारस्थापन को उनेपने पक्षमा हेरुवा पढ्दै
होस्री छात्राजीरी बहुमूर्खी क्याम्पयमा विद्यार्थी
सहरुया आदिक मर्स्या मा झुहको तट उनीहरु
को सहरुया अनुसार खानेपानीको अभाव र
होस्री छात्राजीरी को चर्ची को उपचारस्थापन
नमहको, खोला, परम्परागत भ्रष्टको इहा
छात्रालाई कुट्ट चर्ची, हात्रलाई कुट्ट-
चर्ची को उपचारस्थापन साधारण खानेपानी
को प्रयोगितता र शहता, मा उपचारस्थापन
अमर्त क्याम्पसलाई लाई रुफा रुपूरु २
रोगमूक विमाई बिलातु हुनका लागि विनम्र
अनुरोध गर्नुहोस्।

(9)

Devi Kandel
Bed 4th year (Major English)

Practical problem :-

We have 100 marks full practical as teaching practice. Regarding teaching practical classroom we have got theoretical knowledge in Bed 3rd year as teaching English Language Teaching Method, in this book we have learnt that 20 students are sufficient for one teacher but in our class there are 60 Students. So, we can't get sufficient opportunity for practice. And our teacher also can't guide us because of over loaded number of students. If campus is serious about quality education I want to attract attention of concerned authority to manage our class practical class so, we can practice more as obtain in goal of curriculum.

in Number of methods
Students not available
for practice

B.Ed 2nd year की वक्ता संचालन में होता परिवार
स्टॉक्सी विषयकी अनुवान शब्दों नम्रकों से जुड़ा
प्रश्नापन जारित होता है।

Susma Dhaker

(G)

B.Ed 2nd year

Sumeeta Debayya

Lack of sufficient sports materials
with routine (any discipline)
No any regular classes of health
B.Ed

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पस, बागलुङ

शिक्षक, कर्मचारी तथा विद्यार्थी आचार संहिता
२०७६

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पस, बागलुङ

शिक्षक तथा कर्मचारी आचार संहिता

(त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षक, कर्मचारी सेवा सम्बन्धी नियम २०५०, परिच्छेद ९ आचरणसम्बन्धी
महलमा व्यवस्था भएबमोजिम)

- ❖ शिक्षक तथा कर्मचारीहरू क्याम्पसले तोकेको समयमा उपस्थित भई आफ्नो पदअनुसारको दायित्व पूरा गर्नुपर्दछ । पूर्णकालीन प्राध्यापक तथा कर्मचारीले क्याम्पसले तोकेको समयभित्र बाहिरका कुनै पनि संघ संस्थामा कार्य गर्न पाइने छैन ।
- ❖ आफूलाई तोकिएको कार्यभारको उत्तरदायित्व बहन गर्नु सम्पूर्ण शिक्षक तथा कर्मचारीको नैतिक जिम्मेवारी हुने छ । शिक्षकहरूले तोकिएको कक्षा लिने, सुपरीवेक्षण तथा निरीक्षण गर्ने परीक्षाका कार्यक्रममा सहभागी हुने र अन्य प्राङ्गिक कार्य गर्नुपर्दछ भने कर्मचारीले कार्य विवरण अनुसारको कार्य गर्नु पर्नेछ ।
- ❖ क्याम्पसमा आइपरेका समस्या समाधानमा क्याम्पस प्रशासनलाई सबै शिक्षक तथा कर्मचारीले सहयोग गर्नुपर्दछ ।
- ❖ विश्वविद्यालयको प्रचलित विधान तथा विनियमको अधिनमा रही तोकिएको विदाका लागि तोकिएबमोजिम स्वीकृति नलिई काममा अनुपस्थित हुनुहुँदैन ।
- ❖ क्याम्पसको हित प्रतिकूल हुने गरी अखिल्यारवालाको पूर्व स्वीकृति बेगर आफूले क्याम्पसमा कर्तव्य पालना गर्दा प्राप्त गरेको सूचना, कागजात वा अन्य जानकारी अनधिकृत व्यक्तिलाई दिन वा सञ्चारको कुनै पनि माध्यमबाट सार्वजनिक गर्न वा प्रसारित गर्न गराउन पाइने छैन ।
- ❖ शिक्षक तथा कर्मचारीले विश्वविद्यालयसंग सम्बन्धित ऐन तथा नियमको पालना गर्नुपर्दछ ।
- ❖ शिक्षक तथा कर्मचारीले विश्वविद्यालय तथा क्याम्पसभित्र वा बाहिर आफ्नो प्राङ्गिक प्रतिष्ठा कायम रहने गरी व्यक्तिगत तथा नैतिक शुद्धता कायम राखी पदअनुसार आचरण गर्नुपर्ने छ ।
- ❖ शिक्षक तथा कर्मचारीले आफूभन्दा माथिका सबै पदाधिकारी, शिक्षक कर्मचारीहरूप्रति उचित आदर देखाउनु पर्नेछ र आफूभन्दा मुनिका पदाधिकारी शिक्षक र कर्मचारीप्रति उचित व्यवहार गर्नुपर्नेछ ।
- ❖ शिक्षक तथा कर्मचारीले क्याम्पसलाई हानि नोकसानी हुनेगरी अनुचित नियत राखी भ्रष्टाचार गर्न वा अखिल्यारको दुरुपयोग गर्नुहुँदैन ।
- ❖ आफ्ना निहित स्वार्थ पूर्तिका लागि क्याम्पसका शिक्षक, कर्मचारी तथा विद्यार्थीलाई कुनै पनि गुट उपगुटमा विभाजन गर्नुहुँदैन ।
- ❖ शिक्षक तथा कर्मचारीले विश्वविद्यालय तथा क्याम्पसको भौतिक सम्पत्तिको क्षति हुनेखालका कुनै पनि कार्य गर्नु वा गराउन लगाउनु हुँदैन ।
- ❖ शिक्षक तथा कर्मचारीले कुनै पनि राजनैतिक दलको तर्फबाट केन्द्रीय, प्रादेशिक वा स्थानीय तहको निर्वाचनमा उम्मेदवार बन्नु हुँदैन । शिक्षक तथा कर्मचारीले राष्ट्रिय वा स्थानीय तहको कुनै राजनैतिक निर्वाचनमा भाग लिन चाहेमा कार्यकारी परिषदले अन्यथा निर्णय गरेमा बाहेक उम्मेदवारको मनोनयन दाखिला गर्नुभन्दा १५ दिन पूर्व नै विश्वविद्यालय सेवाबाट राजीनामा गर्नुपर्नेछ । तर प्रचलित कानुन बमोजिम बैठक, कार्यशाला, गोष्ठी, सम्मेलन तथा छलफलमा भाग लिई आफ्नो विचार व्यक्त गरी प्राङ्गिक स्वतन्त्रता भने उपयोग गर्न पाईने छ ।
- ❖ कुनै पनि प्राध्यापक तथा कर्मचारीको व्यक्तिगत चरित्रमा आँच आउने गरी अनुचित टिका टिप्पणी गर्नुहुँदैन ।

- ❖ विद्यार्थीलाई शैक्षिक, प्रांगिक तथा अनुसन्धान सम्बन्धी सल्लाह दिनु, क्याम्पसमा आईपरेका समस्या समाधानका लागि सहयोग गर्नु, पेशालाई मर्यादित र प्रतिष्ठित राख्न सहयोग गर्नु सबै पदाधिकारी, शिक्षक तथा कर्मचारीको कर्तव्य हुनेछ ।
- ❖ अखियार पाएका कुनै पदाधिकारी वा शिक्षक कर्मचारीले आफ्नो नाता सम्बन्ध पर्ने शिक्षक वा कर्मचारी वा व्यक्तिका बारेमा नियुक्ति गर्दा प्रचलित कानुन विपरित हुने गरी निर्णय गर्नुहुँदैन ।
- ❖ अखियारवालाको स्वीकृति वेगर कुनै शिक्षक वा कर्मचारीले कुनै संस्था वा ठाउँबाट प्राप्त छात्रवृत्ति स्वीकार गर्नुहुँदैन ।
- ❖ कुनै अपराधलाई प्रश्य हुनेगरी तालाबन्दी गर्नु, शारीरिक वा मानसिक कष्ट हुनेगरी दबाव दिनु वा सो गर्ने उद्देश्यले अरुलाई उक्साउनु समेत हुँदैन ।
- ❖ शिक्षकहरूले कक्षा कोठाभित्र प्रवेश गरेपछि मोबाइलमा कुरा गर्नुहुँदैन । कक्षाकोठाभित्र प्रवेश गर्नुभन्दा पहिले नै मोबाइल फोनलाई साइलेन्स मोडमा राख्ने वा स्वीच अफ गर्नुपर्दछ ।
- ❖ शिक्षक कर्मचारी सम्बन्धी सम्पूर्ण कुराहरू त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षक कर्मचारी सेवासम्बन्धी नियम २०५० मा व्यवस्था भएबमोजिम हुनेछन् ।

धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पस, बागलुड
त्रिभुवन विश्वविद्यालय ऐन २०५० अनुसार व्यवस्था गरिएको
विद्यार्थी आचारसंहिता

यस क्याम्पसमा अध्ययन गर्ने विद्यार्थीहरूले निम्नअनुसारको आचारसंहिता पालना गर्नुपर्नेछ :-

- ❖ क्याम्पसमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूले विश्वविद्यालयबाट प्रतिपादित ऐन, नियमहरू पूर्णरूपमा पालना गर्नुपर्नेछ र आफ्नो क्याम्पसको प्रतिष्ठा अभिवृद्धिका लागि विद्यार्थीहरू लक्ष्यसहित अध्ययनशील हुनुपर्दछ ।
- ❖ विद्यार्थीहरूले त्रिविका पदाधिकारी, क्याम्पस प्रमुखतथा सहायक क्याम्पस प्रमुख, शिक्षक, कर्मचारी, स्वदेशी तथा विदेशी अतिथि एवम् मान्यजनप्रति श्रद्धा प्रकट गरी अनुशासित भई आदरसूचक सम्बोधन र व्यवहार गर्नुपर्दछ ।
- ❖ विद्यार्थीहरूले अतिरिक्त क्रियाकलाप जस्तै हाजिरजवाफ, वक्तृत्वकला, निबन्ध प्रतियोगिता, युवा रेडक्रस, स्काउट, खेलकूद प्रतियोगिता, सांस्कृतिक कार्यक्रम प्रतियोगिता लगायत विभिन्न प्रतियोगितामा भाग लिई बौद्धिक तथा साहित्यिक कार्यक्रममा भाग लिनुपर्नेछ ।
- ❖ विद्यार्थी-विद्यार्थीबीच सुसम्बन्ध सद्भाव, सहयोग सद्भावना तथा शिष्टाचार राख्नुपर्नेछ । कक्षा चलिरहँदा सम्बन्धित शिक्षकको अनुमतिबिना कक्षाभित्र प्रवेश गर्न र बाहिरिन पाइँदैन । परीक्षाको अवधिभर मोबाइल साथमा राख्न पाइने छैन ।
- ❖ विद्यार्थीले क्याम्पस हाता र बाहिर पनि अनुशासनमा रही एक अर्कामा आदरभाव प्रकट गर्नुपर्नेछ । अध्ययन अवधिभर अनिवार्यरूपमा मोबाइल स्वीच अफ गर्ने वा साइलेन्स मोडमा राख्ने गर्नुपर्दछ ।
- ❖ विद्यार्थीले क्याम्पसको गरिमा, प्रतिष्ठा तथा उन्नयनको लागि योगदान दिनुपर्नेछ ।
- ❖ क्याम्पसले तोकेको शिक्षण शुल्क, खेलकूद शुल्क, पुस्तकालय शुल्क, परीक्षा शुल्क र छात्रावास शुल्क तोकिएको समयमा बुझाउनु पर्नेछ ।
- ❖ यस क्याम्पसको संरक्षण गर्नु एवम् शैक्षिक वातावरण कायम राख्नु विद्यार्थीको दायित्व हो । क्याम्पसको कुनै पनि भौतिक सम्पत्तिको तोडफोड र आगजनी गर्न पाइने छैन ।
- ❖ क्याम्पसका प्राध्यापक तथा शिक्षकहरूलाई अनुचित दवाव दिनु हुँदैन ।
- ❖ क्याम्पस प्रमुखको स्वीकृति बेगर क्याम्पस हाताभित्र ध्वनि प्रदूषण हुने कुनै प्रकारका सभा, जुलुस, नाचगान, प्रदर्शनी जस्ता कार्यक्रमहरू गर्न पाइने छैन ।
- ❖ विद्यार्थी हक हितको लागि त्रिविको ऐन नियमको पालना गरी क्याम्पस र विद्यार्थीको हितमा संघ, संगठन खोल्न सकिने छ ।
- ❖ निर्धारित समयभित्र क्याम्पस प्रवेश गरी कक्षा कोठामा बस्नुपर्दछ । अवाञ्छनीय तथा निषेधित वस्तु वा कुनै घातक हात हतियार साथमा लिई तथा मादक पदार्थको सेवन गरी क्याम्पस हाताभित्र प्रवेश गर्न पाइने छैन ।
- ❖ क्याम्पस हाताभित्र धुम्रपान, मद्यपान तथा अन्य लागू पदार्थ सेवन गर्न पाइने छैन ।
- ❖ विद्यार्थीले क्याम्पसबाट सञ्चालन गरेको पुस्तकालयका पुस्तकहरू सुरक्षापूर्वक अध्ययन गरी तोकिएको समयमा फिर्ता र पुस्तकालयले तोकेको शुल्क बुझाउनु पर्नेछ । पुस्तक हराएमा सोको मूल्य र जरिवाना समेत बुझाउनु पर्नेछ ।

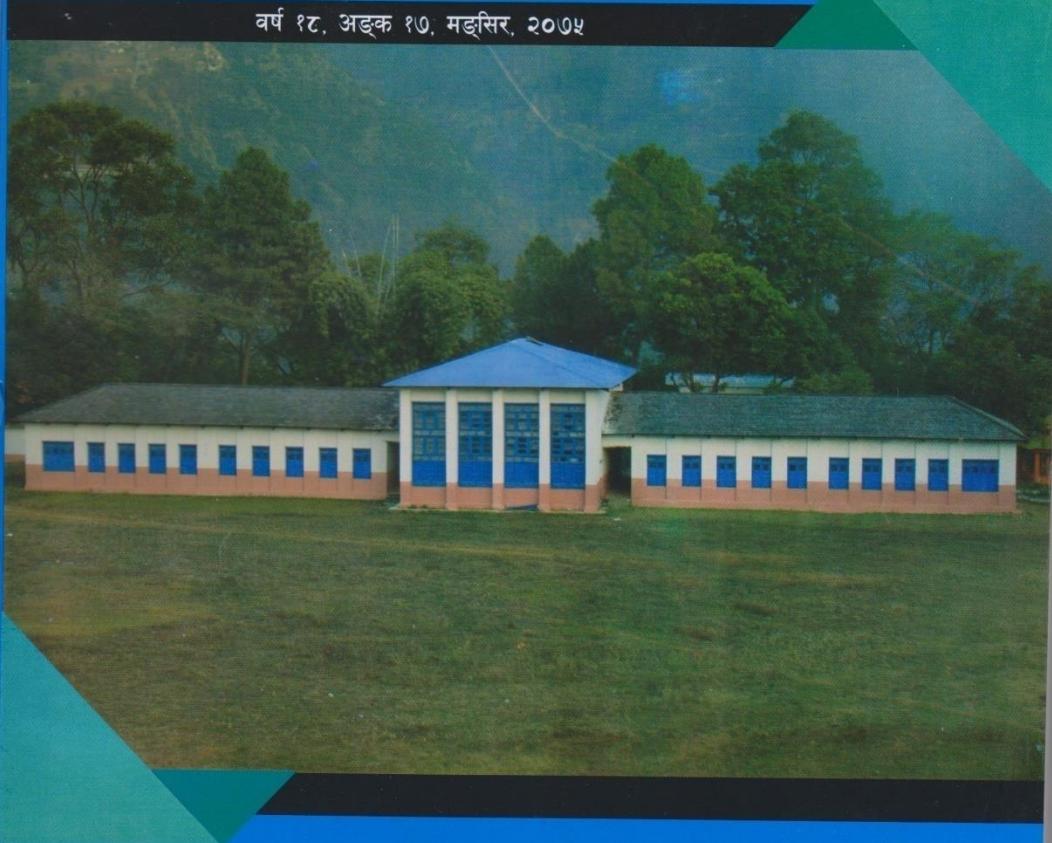
- ❖ शैक्षिक र प्राज्ञिक वातावरण स्वच्छ राख्न हर समय प्रयत्नशील रहनुपर्नेछ । क्याम्पस हाताभित्र होहल्ला, अपशब्द प्रयोग, अश्लील इसारा, हुल हुज्जत तथा अन्य कुनै पनि अभद्र व्यवहार गर्न पाइने छैन । अध्ययन अवधिभर क्याम्पसको गेटबाहिर कुनै पनि स्थान विशेषमा बसी समय बिताउन पाइने छैन ।
- ❖ विद्यार्थीले क्याम्पसबाट जारी गरिएको परिचयपत्र साथमा राख्नुपर्दछ । क्याम्पसका पदाधिकारी, प्राध्यापक तथा कर्मचारीले माग गरेको बखत तुरुन्त देखाउनुपर्नेछ । परिचयपत्र समयमै नवीकरण गर्नुपर्ने छ ।
- ❖ क्याम्पसले तोकेको पोशाक क्याम्पस हातामा लगाई विद्यार्थीले क्याम्पसको पहिचान जनाउनु पर्नेछ । अभद्र देखिने पहिरन, आभूषण र अशोभनीय लाग्ने वस्तु शरीरमा प्रयोग गरी क्याम्पस हाताभित्र प्रवेश गर्न पाइने छैन ।
- ❖ विद्यार्थीले क्याम्पसको नियम पालन गर्नुको साथै क्याम्पस प्रशासनबाट निषेधित गरिएका काम गर्न हुनेछैन ।
- ❖ क्याम्पसमा भर्ना नभएका विद्यार्थीहरू कक्षाकोठामा प्रवेश गर्न पाइने छैन ।
- ❖ कुनै पदाधिकारी वा शिक्षक, कर्मचारी वा विद्यार्थी वा अन्य कुनै पनि व्यक्तिलाई मानसिक वा शारीरिक कष्ट दिने मनसायले कुनै अनुचित कामकुरा गर्नु गराउनु हुँदैन ।
- ❖ शिक्षकले प्राध्यापन वा मार्गदर्शन वा निर्देशन दिईरहेको कक्षा, प्रयोगशाला वा अन्य कुनै स्थानमा निजको अनुमति नलिई विद्यार्थीले प्रवेश गर्नु वा त्याहाँबाट निस्कनु हुँदैन ।
- ❖ आफ्नो अधिकारको प्रयोग गर्दा अर्काको अधिकारको हनन गर्नु हुँदैन । प्रत्येक विद्यार्थीले म को हु ? म कहाँ छु र किन आईरहेको छु ? मेरो कर्तव्य के हो ? भन्ने प्रश्नको उत्तर हृदयमा राख्नुपर्दछ । आफ्नो गल्ती आफैले देख्ने र आफैसँग डराउने गर्नुपर्दछ ।
- ❖ क्याम्पसमा आफ्नो अध्ययन पुरा गरिसकेपछि यस क्याम्पसमा गठन भएको भुतपूर्व विद्यार्थी समाजको सदस्यता लिनुपर्ने छ ।
- ❖ विद्यार्थी आचारसंहिता सम्बन्धी अन्य कुराहरू त्रिभुवन विश्वविद्यालय संगठन तथा शैक्षिक प्रशासन सम्बन्धी नियम २०५०को परिच्छेद ८४ मा व्यवस्था भएअनुसार हुनेछ ।
- ❖ विद्यार्थी आचारसंहिता सम्बन्धी कारवाही र संजाय त्रिभुवन विश्वविद्यालय संगठन तथा शैक्षिक प्रशासन सम्बन्धी नियम २०५०, परिच्छेद ८५ को ३७४ को दफा १,२, र ३ मा व्यवस्था भएबमोजिम हुनेछ ।

ISSN: 2392-4438

प्रश्ना-संवारयणि

समकक्षी परीक्षण पत्रिका

वर्ष १८, अड्क १०, मद्ह्यसिर, २०७५

त्रिभुवन विश्वविद्यालय प्राध्यापक संघ एकाई समिति

धवलागिरि बहुमुखी व्याम्पस, बागलुङ

२०७५

प्रज्ञा सारथि

अड्क ७०

मङ्सिर, २०७५

सम्पादक

विजयराज पन्त

प्रज्ञा-सारथि

(नेपाली संस्करण)

समकक्षी परीक्षण पत्रिका

प्रकाशक

चिमुवन विश्वविद्यालय प्राध्यापक संघ एकाई समिति
घवलागिरि बहुमुखी क्याम्पस, बागलुङ

मुद्रण

नमूना अफ्सेट प्रेस, बागलुङ, नेपाल

फोन नं: ०६८-५२२५९२

कम्प्युटर लेआउट

राजन चालिसे

मूल्य रु. ३००

विषयसूची

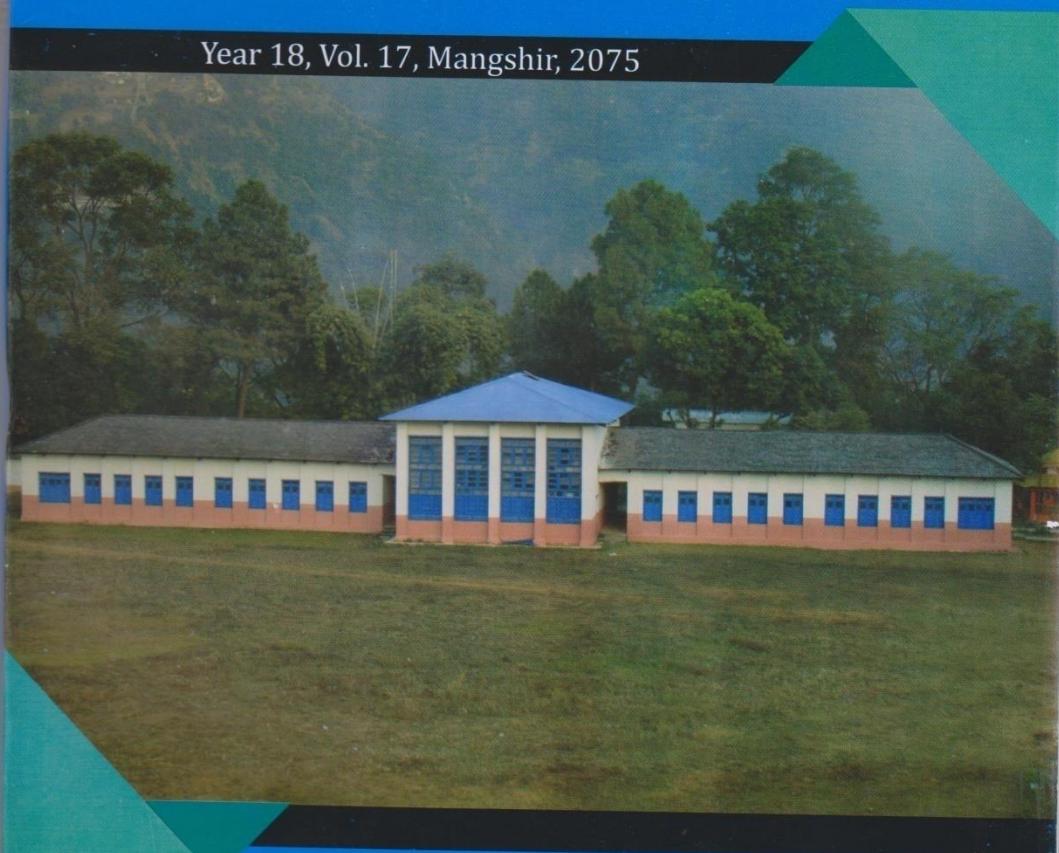
संदर्भ	लेखक	पृष्ठ
१. राष्ट्रीय समाजिक सुधार का विचार	डा. रामप्रसाद उपाध्याय	१
२. बुनाल संस्कृति महिला अध्ययन	डा. दिनबहादुर थापा	७
३. जनसंचय सन्दर्भमा नगरपालिकाको स्वरूप र जावदबोत	डा. सुदर्शन सिलवाल	१२
४. साहित्यको समाजशास्त्रीय अध्ययनको समीक्षा	आनन्दराज सिलवाल	२०
५. सामाजिक रूपान्तरणमा नेपाल गाजा डेवलपमेन्ट फाउन्डेशनको भूमिका	दिपकप्रसाद शर्मा कँडेल	३७
६. पैर्युङ्कोट: पर्यटकीय विकासको प्रबल संभावनायुक्त क्षेत्र	हिरालाल रेग्मी	४५
७. पारिजातका औपन्यासिक प्रवृत्तिहरू	हरिप्रसाद शर्मा	५७
८. नेपालमा लोकतान्त्रिक अभ्यास : विगत र वर्तमान	गोविन्दराज गौतम	६५
९. 'आरुको बोट' कथाको नारीवादी विश्लेषण	शिवशरण झावाली	७९
१०. आधारभूत तहको सामाजिक अध्ययन विषय शिक्षणमा शैक्षिक सामग्रीको प्रयोग	शिवप्रसाद पौडेल	८७
११. लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको एक दशक	रामचन्द्र शर्मा	९३
१२. मोतीराम भट्टको कृतित्व र गजलकारिता	रामजीप्रसाद सुवेदी	९०९
१३. युवा पुस्तामा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रभाव	सरोजराज पन्त	९०८
१४. विद्यालय स्वास्थ्य कार्यक्रम र यसका सम्बद्ध पक्षहरू	सरस्वती शर्मा	९१०
१५. अनुसन्धानात्मक लेखन विधि	देवबहादुर क्षेत्री	९२४
१६. उच्च शिक्षामा सूचना प्रविधिको प्रयोग	हसबहादुर सार्की	९३४
१७. कक्षामा बहुभाषिक सम्बोधनका चुनौती र समाधानका उपायहरू	कृष्णप्रसाद सुवेदी	९४४
१८. भाषा शिक्षण सिकाइमा कार्यमूलक अनुसन्धानको प्रभाव भक्तबहादुर वि.क.		९५३
१९. माया एकाड्कीमा नारीचेतना	गिरिराज पाठक	९५९
२०. रूपमती उपन्यासमा नारीवादी चिन्तन	ईश्वरा पौडेल (ओझा)	९६७

ISSN: 2392-4438

PRAGNYA SARATHI

A Peer Reviewed Journal

Year 18, Vol. 17, Mangshir, 2075

Tribhuvan University Teachers' Association Unit Committee

Dhawalagiri Multiple Campus, Baglung

2075

PRAGNYA-SARATHI
Year 18, **Vol. 17,** **Mangshir, 2075**

Editor
Bijaya Raj Panta

PRAGNYA-SARATHI

(English Issue)   A Peer Reviewed Journal

Publisher
Tribhuvan University Teacher's Association Unit Committee
Dhawalagiri Multiple Campus, Baglung

Printed At:
Namuna Offset Press, Baglung, Nepal
Ph.: 068-522592

Computer Setting
Rajan Chalise

Price: Rs. 300

Table of Contents

S.N.	Topic	Writer	Page No.
1.	Beginning a Research: Narrowing...	Bijaya Raj Panta	1
2.	dna seussI gnihcaeT egaugnaL hsilgnE...	Balaram Sharma	7
3.	Importance Mathematics in ...	Kul Prasad Adhikari	15
4.	Financial Crisis of Federal System in Nepal	Bhaktiram Neupane	20
5.	Resistance and Submission: Double ...	Prakash Sharma	30
6.	Ideological Perspectives of Fundamental...	Dilli Raj Gautam	39
7.	Concept of Continuous and Uniform ...	Chudamani Pokharel	51
8.	Transition and Difficulties of Mathematics ...	Dal Bahadur Thapa	57
9.	Application of Circle and Circular Prism in ...	Bishnu Prasad Chapagai	69
10.	Finding the effectiveness of drugs on ...	Yam Bahadur Pokhrel	78
11.	Scrutinize on some relevance of ...	Narendra P.S. Budhathoki	93
12.	Physics of Glaciers and Avalanches	Gyanendra Prasad Sharma	105
13.	Chemistry in Service to Mankind	Bishnu Prasad Kafle	113
14.	Supergugs, Antibioticand Drug Resistant ...	Dambar Singh Khatri	126
15.	Nature as Woman in Surfacing	Kamal Sharma	131
16.	Romantic Orientalism in the Travel ...	Shyam Prasad Sharma	142
17.	Second Language Acquisition (SLA) and ...	Deependra Jaisi Chhetri	162
18.	"Old Habits Die Hard": Dormant ...	Janak Paudel	172
19.	Role of Marketing Research in New ...	Resam Lal Sapkota	181
20.	A Comparative Study of the Secondary ...	Govinda Prasad Pathak	190
21.	Effects of Chemicals on Human Health ...	Shyam Gaire	198
22.	Land as Space and Place in Willa ...	Mukti Nath Kandel	209

ISSN: 2392-4438

प्रज्ञा-सारथि

त्रिवि. प्राध्यापक संघ एकाई समिति
धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पस, बागलुड

२०७८

पञ्चासारणि

अडक १६,

चैत्र, २०७४

प्रधान सम्पादक

डिल्लीराज गौतम

सम्पादक

विजयराज पन्त
भक्तिराम न्यौपाने
उदयचन्द्र चपाई
हरिप्रसाद पाण्डेय
चुडामणी पोखरेल
हिरालाल रेग्मी
प्रमिला राजभण्डारी
रामचन्द्र शर्मा
गणेशप्रसाद शर्मा
कुलप्रसाद अधिकारी

प्रकाशकः

त्रिति.प्राप्त्यापक संघ एकाई समिति

धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पस, बागलुड

Website: www.tu-dmcbaglung.edu.np

e-mail: tutadmc113@gmail.com

मुद्रणः

नमुना अफ्सेट प्रेस, बागलुड, नेपाल।

फोन नं. : ०६८-५२२५९२

कम्प्युटर सेटिङ

राजन चालिसे

(विद्यार्थी सहित छुट ५० प्रतिशत)

संदर्भ रु. ५००/-

विषयसूची

क्रमांक	विषय	लेखक	पृष्ठ
१	गिरावको गुणस्तर दृष्टिमा शिक्षक, विद्यार्थी ...	-गोविन्दप्रसाद शर्मा कडेल	७
२	नानूपार्थिक विद्यालयको ईकिक गुणस्तर.....	-डा. दिनबहादुर थापा	७
३	कूर्सीकोट कलान खानी: एक अध्ययन	- रामप्रसाद उपाध्याय (पिएचडी)	१५
४	न्यायोद्य तहका संग्रहिका आधारहरू बडिगाड़.....	-डा. सुदर्शन सिलवाल	१९
५	कुर्सीन सन्दर्भका दृष्टिमा समयको हुरी उपन्यास	-आनन्दराज सिलवाल	२७
६	जौरेँदो लाल नाटकको विवेचना	-शेषकान्त रिजाल	३६
७	मौतिक हक	-डा. ईश्वरीप्रसाद कडेल	३९
८	लमजुङ मुजुङ गाउँको सामाजिक जनजीवन	-विश्वबन्धु अधिकारी	४७
९	पाद्यपुस्तक, शिक्षक निर्देशिका र पादयक्रमको	-कुलप्रसाद अधिकारी	६६
१०	नाम्यानिक तहका अर्थशास्त्र शिक्षकका गुणहरू	-दिपकप्रसाद शर्मा कँडेल	७७
११	जलजला गाउँपालिकाको आर्थिक विकासका	-हिरालाल रेग्मी	७८
१२	रस निष्पत्तिका प्रमुख मान्यता	-हरिप्रसाद पाण्डेय	११
१३	गीत सिद्धान्त र गाउँघ गीत नेपाली गीतको....	-शिवशरण झवाली	१८
१४	ईकिक उपलब्धिमा जेहेन्दार तथा गरीब.....	-शिवप्रसाद पौडेल	१०८
१५	जीव्यारामा बाँझेहरू एकाङ्कीमा सबाल्टर्न	-मुत्तराज उपाध्याय	११३
१६	थानीय तहको निर्वाचन र भौलिको स्थानीय तह	-रामचन्द्र शर्मा	१२४
१७	पातिखोला रेन्वो द्राउट फर्म सम्भावना र द्वुनौतीहरू	-यमप्रसाद शर्मा	१३३
१८	संघीयता, जनअपेक्षा र विकास	-सरोजराज पन्त	१३९
१९	उपनोत्ता, उपनोत्ता स्वास्थ्य र अधिकार	-सरस्वती शर्मा	१४८
२०	नेपाली भाषामा मानकीकरणका प्रयासहरू	-कृष्णप्रसाद सुबेदी	१५१
२१	<i>Brief Introduction of Natural Approach</i>	-Balaram Sharma	१५१
२२	Intergovernmental Fiscal Transfer and it's ...	-Bhaktiram Neupane	१६७
२३	Vidyamandir library: A Milestone for	-Prakash Sharma	१८०
२४	Fundamental Rights in Indian Constitution	-Dilli Raj Gautam	१८७
२५	Continuous and Uniform Continuous.....	-Chudamani Pokharel	१९१
२६	<i>Life under Erasure in Behn's Oroonoko</i>	-Pradip Sharma	२०५
२७	Rejection of Paternalistic Role in.....	-Toya Nath Upadhyay,	२११
२८	Selection of measure of central tendency	-Bishnu Prasad Chapagai	२१८
२९	A history of Arithmetical operation in.....	-Dal Bahadur Thapa	२२४
३०	The Quest for Nirvana in The Kite Runner	-Pradip Panta	२२९
३१	Pastoral Ethics: (Un) Friendly Nature in	-Kamal Sharma	२३६
३२	Stool survey of protozoans parasites of.....	-Yam Bahadur Pokhrel	२४४
३३	<i>Status of Hill-Stream Fishes in Mahakali River</i>	-Dambar Singh Khatri	२४८
३४	A Study on Bio-Diesel	-Lakhan Thapa	२६६

प्रजा-सारथि

क्याम्पस विशेषाङ्क

२०७५

नि.वि. प्राध्यापक सङ्घ

एकाइ समिति

धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पस, बागलुङ

संरक्षक

प्रा. डा. रामप्रसाद उपाध्याय (क्याम्पस प्रमुख)

सल्लाहकार

प्रा. डा. दिनबहादुर थापा

सह-प्रा. गोविन्दप्रसाद शर्मा कॅडेल

सह-प्रा डा. सुदर्शन सिलवाल

सम्पादक

विजयराज पन्त

भक्तिराम न्यौपाने

शिवशरण झावाली

हिरालाल रेग्मी

सम्पादन सहयोगी

कुलप्रसाद अधिकारी

उदयचन्द्र चपाईँ

प्रमिला राजभण्डारी

रामचन्द्र शर्मा

विश्वबन्धु अधिकारी

दिपकप्रसाद शर्मा कॅडेल

शिवप्रसाद पौडेल

प्रकाशक

नि.वि.प्राध्यापक सङ्घ एकाइ समिति

घवलागिरि बहुमुखी क्याम्पस, बागलुङ

Website: www.tu-dmcbaglung.edu.np

E-mail: tutadmc113@gmail.com

पत्रिका	:	प्रज्ञा-सारथि, क्याम्पस विशेषाङ्क २०७६
प्रकाशक	:	त्रिवि. प्राध्यापक सङ्घ, एकाइ समिति, धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पस, बागलुड २०७६, आश्विन
प्रकाशन मिति	:	संस्थागत रु. ८००/- व्यक्तिगत रु. ५००/- (विद्यार्थी सहुलियत ५०% छुट)
मूल्य	:	९००५
प्रकाशित प्रति	:	
वेब	:	www.tu-dmcbaglung.edu.np
ईमेल	:	tutadmc.113@gmail.com
ISSN	:	2392-4438
फोन	:	०६८-५२०९९३/५२९३८४
कम्प्युटर लेआउट	:	राजन चालिसे
आवरण तरिका	:	सुवास गौतम
मुद्रण	:	आदर्श अफ्सेट प्रिन्टर्स, पोखरा ०६९-५४९९६२

लिएका छैं ।

लेखकहरुका

कारण त्यस्ता

लाई समेट्ने

व्यक्त गर्दै

क्याम्पस प्रमुख

ज्ञेक सल्लाह

क्याम्पस प्रमुख

र व्यक्त गर्दै

सन्देसमार्फत

लय तथा

आत्र खट्नु

कर्मचारी,

सम्पूर्ण

कम्प्युटर

पुस्तकालय

न्य तस्बिर

ई हार्दिक

सम्बन्धित

सबैभन्दा

क्याम्पसको

सुझावको

जिम्मेवार

वाद !

विषयसूची

१. धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पस बागलुडको संक्षिप्त चिनारी	७. रामप्रसाद उपाध्याय	१
२. धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पसलाई फर्कर हेर्दा	८. अर्जुनकुमार रेमी	१६
३. भूपी राजनीतिक सङ्गतबाटै सांहित्यकार बन्नुभयो	९. इन्द्रबहादुर तुलाचन	१७
४. क्याम्पसको शैक्षिक र भौतिक अवस्था :		
सम्भावना र चुनौतीहरू	१०. ईश्वरीप्रसाद कँडेल	१९
५. त्यो चुनाव, यो चुनाव	११. उदयचन्द्र चपाई	२९
६. कालीगण्डकीका बालुवा, ढुङ्गा र मालिकाका	१२. कपिलमणि रेमी	३५
काठाट बन्यो क्याम्पस	१३. कल्पना रेमी	३९
७. धवलागिरि क्याम्पस, म र पुस्तकालय	१४. काजी गाउँले श्रेष्ठ	४४
८. उच्च शिक्षाको प्रथम विन्दु : धवलागिरि		
बहुमुखी क्याम्पस	१५. कुलप्रसाद अधिकारी	४८
९. शैक्षिक जनशक्ति उत्पादनमा शिक्षाशास्त्र	१६. खड्क थापा मगर	५८
संकायको देन	१७. गोपाल पराजुली	६२
१०. अन्तर्स्करणमा क्याम्पसका ती दिन	१८. गोविन्दप्रसाद शर्मा कँडेल	६८
११. बागलुडसँग जोडिएका रोचक सम्फना		
१२. मैले देखेको र भोगेको क्याम्पस	१९. गोविन्दराज गौतम	७४
१३. उच्च शैक्षिक आन्दोलनको यात्रामा	२०. घनश्याम कँडेल	८०
धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पस बागलुड	२१. जीवन शर्मा	८४
१४. अतीतका कुनाकाप्याबाट	२२. टंक ढकाल	८७
१५. क्याम्पसलाई नियाल्दा	२३. टीकाराम सापकोटा	९१
१६. जोन सर र एलियम्सा स्पाडमसँग दुई घण्टा	२४. डिलीराज गौतम	९३
१७. धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पसको मेरो भोगाइ	२५. ताराप्रसाद भुसाल	१०२
१८. धवलागिरि क्याम्पसमा विद्यार्थीदेखि प्राध्यापक	२६. तोयनाथ उपाध्याय	११०
संघको सम्भापतिसम्म	२७. दानराज रेमी	११३
१९. मेरो स्मरणमा धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पस	२८. दिनबहादुर थापा	११७
२०. धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पससँगको मेरो नाता		
२१. अतीतमा ढुबुल्की मार्दा		
२२. धवलागिरि क्याम्पसमा मेरा २६ बर्स अनुभव		
र अनुभूति		

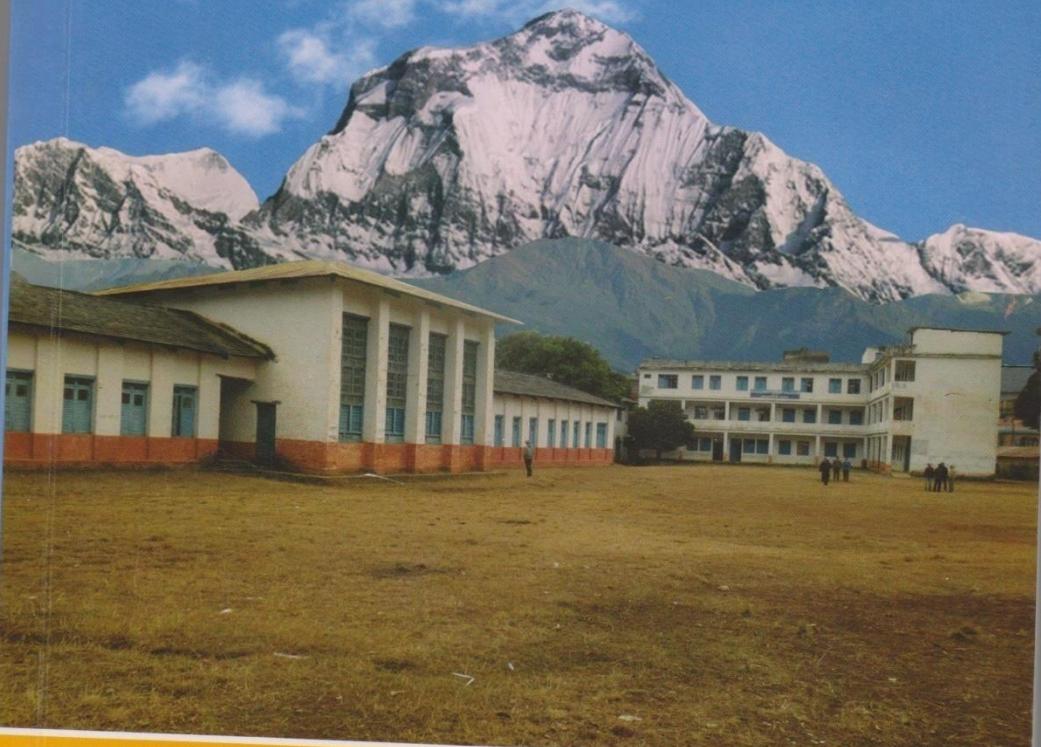
२३. मेरो वर्तमान धरातलको जग धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पस	४. दिपकप्रसाद शर्मा कँडेल	१२५	४१. अन्नपूर्णा धरातल
२४. बौद्धिक, बुख्याँचा र बदनामी	४. दिल शिरीष	१२९	४२. विजय धरातल
२५. धवलागिरि क्याम्पसमा विद्यार्थीदेखि शिक्षकसम्म	४. देवबहादुर क्षेत्री	१३२	४३. अन्नपूर्णा धरातल
२६. लक्ष्यबहादुरले शिलान्यासको छ महिनामै उद्घाटन गराए क्याम्पस भवन	४. देवबहादुर श्रेष्ठ	१३७	४४. अन्नपूर्णा नर्तकी
२७. धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पसको शैक्षिक भविष्य	४. दिनेश पन्त	१३९	४५. अन्नपूर्णा क्षेत्री
२८. विज्ञान तथा प्रविधि अध्ययन संस्थानको सारांश : आशिक शिक्षक	४. नरेन्द्र बुढाथोकी	१४२	४६. अन्नपूर्णा लक्ष्य
२९. बागलुडको उर्वर भूमिमा भानुभक्तले पढेको प्रमाण र धवलागिरि कलेजको प्रारूप	४. प्रेम छोटा	१४८	४७. अन्नपूर्णा विजय
३०. बिएस्सी कार्यक्रम विगतदेखि वर्तमानसम्म	४. प्रकाशप्रसाद सापकोटा	१५६	४८. अन्नपूर्णा दिवाली
३१. धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पस मेरो नजरमा	४. पद्मनाथ शर्मा पौडेल	१६३	४९. अन्नपूर्णा निराम
३२. मेरा बुझाइमा अभ्यास शिक्षण	४. बलराम शर्मा	१६७	५०. अन्नपूर्णा विजय
३३. धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पसमा विद्यार्थीदेखि उप-प्राध्यापकसम्म	४. भक्तिराम न्यौपाने	१७२	५१. अन्नपूर्णा The Day
३४. क्याम्पस जीवनलाई फर्किएर हेर्दा	४. मना के.सी.	१७७	५२. अन्नपूर्णा Off
३५. मेरो सपनाको समाजशास्त्र/मानवशास्त्र विभाग	४. मनबहादुर खत्री,	१७९	५३. अन्नपूर्णा My Dha
३६. विश्वविद्यालयमा स्ववियुक्तो भूमिका र समीक्षा	४. मनबहादुर थापा (मनिष)	१८३	५४. अन्नपूर्णा Qu Price
३७. अर्धशतक अधिको ध.ब.क्याम्पस : मेरो मानसपठलमा ४. महेशचन्द्र प्रधान.	४. रामचन्द्र शर्मा	१९२	५५. अन्नपूर्णा परिचय
३८. धवलागिरि क्याम्पस र यहाँको समाज	४. लक्ष्मीप्रसाद शर्मा पौडेल	२००	
३९. क्याम्पसमा मेरा तीन दशक	४. लक्ष्मीचन्द्र राजभण्डारी	२०२	
४०. विद्यामन्दिरसँग जोडिएको क्याम्पसको इतिहास	४. विजयराज पन्त	२०४	
४१. धवलागिरि क्याम्पसको काखमा बितेका एकतिस वर्ष ४. विजयराज पन्त		२०६	
४२. क्याम्पसमा हराएको हाम्रो संरक्षण	४. विजय राना	२१५	
४३. उच्च शैक्षिक संस्थामा वितीय साक्षरताको आवश्यकता ४. विजयप्रकाश पौडेल		२१७	
४४. उच्च शिक्षाको बोधिवृक्ष	४. विष्णुराज पौडेल	२२०	
४५. सम्झनामा धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पस	४. विष्णुप्रसाद शर्मा	२२२	
४६. समाजशास्त्र/मानवशास्त्र विभागसँग जोडिएका सन्दर्भ र अनुभूतिहरू	४. विश्वबन्धु अधिकारी	२२३	
४७. क्याम्पस चौरमा आध्यात्मिक कुरा	४. विष्णुप्रसाद काफ्ले	२३१	

१८५	अच्ययन अनुसन्धानमा समाजशास्त्र/मानवशास्त्र विभाग सरोजराज पन्त	२३४
१८६	धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पसमा मेरा दुई दशकका	
१८७	शिक्षण अनुभूति र अनुभव सुदर्शन सिलवाल	२४७
१८८	प्रस्त्रैग धवलागिरि क्याम्पसको, चर्चा उच्च शिक्षाको सूर्यप्रसाद पाठक	२५२
१८९	क्याम्पसबाट सिकेको सिपले संस्कार हस्तान्तरण गर्ने प्रेरणा	
१९०	शकुन्तला शर्मा	२५६
१९१	५२. क्याम्पसले सिकायो सत्य, निष्ठा र न्याय शम्पुराज रेमी	२६१
१९२	५३. धवलागिरि कलेज स्थापनाको इतिवृत्तान्त शास्त्रदत्त पन्त	२६४
१९३	५४. सत्तारोहणका अनुभव टियुरेखि क्याम्पससम्म शिवशरण झावाली	२७७
१९४	५५. धवलागिरि क्याम्पससँग जोडिएको मेरो साइनो शिवप्रसाद पौडेल	२८४
१९५	५६. धवलागिरि विश्वविद्यालयको सपनासम्म हरिप्रसाद पाण्डेय	२८७
१९६	५७. धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पस : सद्भावको एक अंश हरिहर श्रेष्ठ	२९०
१९७	५८. नितान्त व्यक्तिगत अनुभवहरू हिरालाल रेमी	२९४
१९८	५९. क्याम्पसमा लेक्चरर बन्ने तृष्णाको त्यो फिल्को विद्यार्थी आवाज	३०३
१९९	६०. The Laid Stone: A Memoir Of those Days of Mahendra Campus Baglung ! Chandra Bahadur K. C.	३१५
२००	६१. Of those Days of Mahendra Campus Baglung ! Prem Sharma	३२२
२०१	६२. My one year Teaching Experience in Dhawalagiri Multiple Campus Subash K.C.	३२६
२०२	६३. Quality Education as the Foremost Priority of DMC Tilak Prasad Kandel	३२८
२०३	परिशिष्ट	
२०४		
२०५		
२०६		
२०७		
२०८		
२०९		
२१०		
२११		
२१२		
२१३		
२१४		
२१५		
२१६		
२१७		
२१८		
२१९		
२२०		
२२१		
२२२		
२२३		
२२४		
२२५		
२२६		
२२७		
२२८		
२२९		
२३०		
२३१		

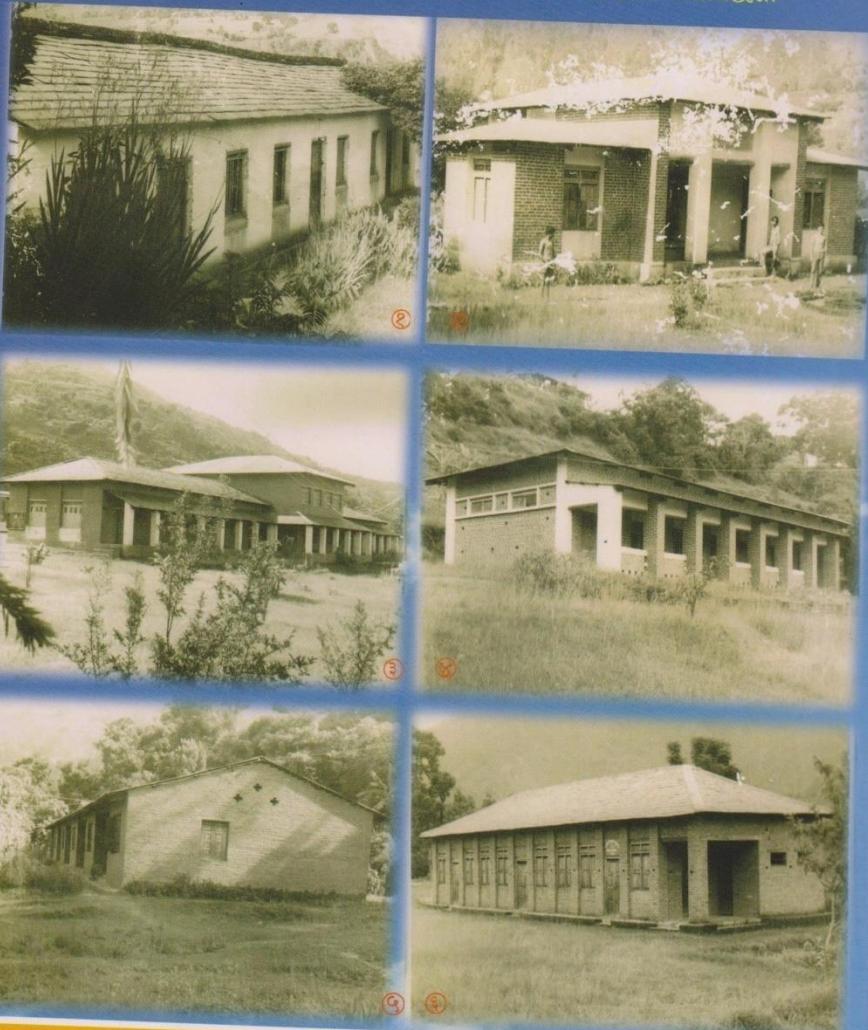
त्रिभुवन विश्वविद्यालय
धवलागिरी बहुमुखी क्याम्पस, बागलुङ

स्वर्ण महोत्सव स्मारिका-२०६०

Dhawalagiri Multiple Campus
Golden Jubilee Souvenir-2014

“गुणात्मकीय उच्च शिक्षा, आजको आवश्यकता, हाम्रो प्रतिवर्जना”

१ स्थापना कालीन भवन (२०२६)
२ माथिल्लो हातको मुख्य भवन (२०३३)
३ आवासगृह (२०३८)

४ शुल्को प्रशासनिक भवन (२०३०)
५ छात्रावास भवन (२०३३)
६ महेन्द्र स्मृति भवन (२०३७)

स्वर्ण महोत्सव स्मारिका-२०६०

सल्लाहकार

क्याम्पस प्रमुख आनन्दराज सिलवाल
पूर्व क्याम्पस प्रमुख गोविन्दप्रसाद शर्मा कँडेल
पूर्व क्याम्पस प्रमुख रामप्रसाद उपाध्याय
सहायक क्याम्पस प्रमुख ओमप्रसाद शर्मा
सहायक क्याम्पस प्रमुख डम्बरबहादुर वि.क.
पूर्व सहायक क्याम्पस प्रमुख विष्णुप्रसाद शर्मा
पूर्व सहायक क्याम्पस प्रमुख हरिप्रसाद गौतम

प्रधान सम्पादक

सहप्रा. डा. दिनबहादुर थापा

सम्पादक

सहप्रा. डा. सुदर्शन सिलवाल
श्री गोविन्दराज गौतम
श्री रामचन्द्र शर्मा

सम्पादन सहयोगी

श्री विजयराज पन्त
श्री भतिराम चौपाने
श्री रामराजा कँडेल
श्री प्रकाशप्रसाद सापकोटा
श्री डोलेन्द्रराज शर्मा
श्री अम्बिका रेखी
श्री शिवराज पन्त
श्री चिरञ्जीवी गौतम

भाषा सम्पादन

श्री हरिप्रसाद पाण्डेय
श्री प्रकाश शर्मा
श्री शिवशरण ज्ञावाली

प्रकाशक

स्वर्ण महोत्सव स्मारिका प्रकाशन उपसमिति

घवलागिरी बहुमुखी व्याम्पस, बागलुरु

२०६०

प्रकाशक	: स्वर्ण महोत्सव रसायिका प्रकाशन उपसमिति,
कम्प्युटर	: धवलागिरी बहुमुखी क्याम्पस, बागलुड़- २०७०
मुद्रण	: लाक्षण थापा (८८४७६२३८८३), बागलुड़
प्रकाशन वर्ष	: शिस्टार प्रिन्टिंग प्रेस, काठमाडौं।
प्रकाशन प्रति	: २०७०
वेबसाइट	: ९०००/-
फोन नं.	: www.tu-dmcbaglung.edu.np
फोन नं.	: ०६८-५२०९९३/५२९३८
सहयोग	: ०६८-५२०९९३
	: रु. ५००/ मात्र

विषयसूची

भ्रवको हीरक र
छ।

७०' प्रकाशनको
आभार प्रकट
कुलपति प्रा.डा.
ईल तथा क्या.
शनमा आफ्ना
पलब्ध गराउने
एवम् विद्यार्थी
ग्रेटो समयमा
त्र हुनुहुन्छ ।
रुहुने सम्पूर्ण
को पावन्धीले
नका क्रममा
को उत्तरोत्तर

प्यादक
दुर थापा
ल परिवार

शीर्षक

- मेरो सम्फनामा महेन्द्र क्याम्पस बागलुङ
- मेरो अनुभवमा महेन्द्र क्याम्पस बागलुङ
- महेन्द्र क्याम्पस बागलुङ : मेरो अनुभवको दृष्टिमा
- धवलागिरी बहुमुखी क्याम्पस, बागलुङ र मेरा जीवनका तीन दशक
- जन्म कुण्डलीय आधारमा धवलागिरी बहुमुखी क्याम्पसको नामकरण : ज्योतिष र इतिहासको सम्बन्ध
- धवलागिरी क्याम्पसको विकासमा क्याम्पस प्रमुखहरूको योगदान
- नेपालको उच्चशिक्षामा धवलागिरी बहुमुखी क्याम्पसको योगदान
- धवलागिरी बहुमुखी क्याम्पसका सम्भावना
- धवलागिरी बहुमुखी क्याम्पसको ऐतिहासिक रूपरेखा
- धवलागिरी महेन्द्र इन्टर कलेजदेखि महेन्द्र कलेजसम्मका संचालक समितिका गतिविधि
- नयाँ संविधानमा संझीयताका सवालहरू
- धवलागिरी बहुमुखी क्याम्पसमा गणित विषय: एक सन्दर्भ
- धवलागिरीको धरोहर धवलागिरी बहुमुखी क्याम्पस'
- धवलागिरी बहुमुखी क्याम्पस: शैक्षिक एवं प्राचिक सम्भावना र चुनौतीहरू
- क्याम्पससँग जोडिएको मेरो जीवनको सन्दर्भ
- धवलागिरी बहुमुखी क्याम्पस र यसका बहुआयामिक पक्ष: एक संस्मरण
- धवलागिरी बहुमुखी क्याम्पस, समाजशास्त्र/मानवशास्त्र विषयको अध्ययन एवं अध्यापन
- धवलागिरी क्याम्पस पुस्तकालय बारे केही कुरा
- त्रिवि. प्रध्यापक संघ, एकाइ समिति धवलागिरी बहुमुखी क्याम्पस बागलुङ: विगत र वर्तमान
- धवलागिरी बहुमुखी क्याम्पसको स्थापनामा जग्गादाताको योगदान
- धवलागिरी बहुमुखी क्याम्पसमा विज्ञान तथा प्रविधि अध्यापन : सम्भावना र चुनौतीहरू
- त्रिवि.मा व्यवस्थापन शिक्षा र धवलागिरी बहुमुखी क्याम्पस
- धवलागिरी क्याम्पस र शिक्षाशास्त्र सङ्काय : विगत र वर्तमान
- धवलागिरी क्याम्पस, अड्डेजी विभाग र पाण्डे सर
- क्याम्पस मेरो विश्वविद्यालय
- क्याम्पस विकासमा कर्मचारीहरूको भूमिका : विगत र वर्तमानसम्म

लेखक

	पृष्ठ
१. जोर्ज जोन	१
२. डा. टीकाराम पन्थी	४
३. बालकृष्ण नेमा	८
४. लक्ष्मीप्रसाद शर्मा पौडेल	१३
५. सहप्रा. विष्णुप्रसाद शर्मा 'मैत्री'	१६
६. सहप्रा. गोविन्द प्र. शर्मा कंडेल	२५
७. सहप्रा. डा. निलप्रसाद पन्थ	३२
८. सहप्रा. रामप्रसाद उपाध्याय	४०
९. सहप्रा. हरिप्रसाद गौतम	४५
१०. सहप्रा. डा. सुदर्शन सिलवाल	५०
११. सहप्रा. डा. रामकृष्ण तिवारी	५६
१२. सहप्रा. एकारल्न आचार्य	६१
१३. उपप्रा. चन्द्रबहादुर केसी	६३
१४. डा. टीकाराम गौतम	६५
१५. उपप्रा. षडानन्द पौड्याल	७०
१६. उपप्रा. बलराम आचार्य	७५
१७. मनबहादुर खत्री	७८
१८. विश्ववन्धु अधिकारी	८८
१९. हरिहर श्रेष्ठ	८५
२०. गोविन्दराज गौतम	८७
२१. रामचन्द्र शर्मा	९३
२२. प्रकाशप्रसाद सापकोटा	९६
२३. रामराजा कंडेल	१००
२४. कुलप्रसाद अधिकारी	१०७
२५. उदयचन्द्र चपाइ	१११
२६. शिवशरण ज्वाली	११६
२७. नारायणप्रसाद सापकोटा	११८

क्र.सं.	शीर्षक	लेखक
२७	पुस्तकालयको परिचय र इतिहास	१. कल्पना रेग्मी
२८	धवलागिरी बहुमुखी क्याम्पस कर्मचारी संघ एकाइ समिति:	२. शिवप्रसाद पाथ्या
२९	एक सिंहावलोकन	३. अम्बिका रेग्मी
३०	धवलागिरी बहुमुखी क्याम्पस बागलुङमा कार्यरत शिक्षक कर्मचारीहरूको वर्तमान अवस्था	४. शिवराज पन्त
३१	धवलागिरी बहुमुखी क्याम्पस र परीक्षा	५. मोहनकृष्ण सापकोटा
३२	मेरो अनुभूतिमा धवलागिरी बहुमुखी क्याम्पस	६. गणपति निउरे
३३	मेरो सृतिमा धवलागिरी महेन्द्र इन्टर कलेज	७. लक्ष्यबहादुर गुरुङ
३४	धवलागिरी इन्टरकलेज र यसको ऐतिहासिक पृष्ठभूमि	८. देवबहादुर श्रेष्ठ
३५	धवलागिरीमा विद्याको आलोक	९. शिवकुमार प्रधान
३६	बागलुङको शैक्षिक इतिहासमा शिक्षाको प्रारम्भिक उत्थान र विकासकाल	१०. काजी रोशन
३७	धवलागिरी बहुमुखी क्याम्पसको अतीतलाई फर्कें हेर्दा	११. लालचन्द्र राजभण्डारी
३८	धवलागिरी क्याम्पसप्रतिको ममता	१२. टीकाराम सापकोटा
३९	धवलागिरी क्याम्पसको विगतलाई सम्झौदा	१३. तुल्सीराम सापकोटा
४०	धौलागिरी क्याम्पसको भवन निर्माणमा टीकाबहादुर राजभण्डारीको योगदान	१४. सहदेव राजभण्डारी
४१	मूलतः आन्दोलनको रणमैदानमा वितेको मेरो कार्यकाल	१५. गोविन्दबहादुर नेपाली
४२	धवलागिरी बहुमुखी क्याम्पस र स्वतन्त्र विद्यार्थी युनियन	१६. विरचनीयी गौतम
४३	आन्दोलन, विद्यार्थी र धवलागिरी क्याम्पस	१७. हरिहर शर्मा
४४	विद्यार्थी आन्दोलन बिगियो, सपार्ने कि ?	१८. नेत्रबहादुर विष्ट
४५	धवलागिरी बहुमुखी क्याम्पसको चुनौती र सम्भावना	१९. होमनाथ चालिसे
४६	विद्यार्थी जीवनमा शिक्षा र राजनीति	२०. सागर कुँवर
४७	An Overview on the Three Years Bachelor Level Macroeconomics Course Content of Tribhuvan University	२१. Dr. Ms Laxmi Panta (Wagle)
४८	Dhawalagiri Multiple Campus, Its Contribution, Possibilities and Challenges	२२. Saroj Raj Panta

धवलागिरी क्याम्पसमा स्थापनाकालदेखि हालसम्मका प्राध्यापक, कर्मचारी, व्यवस्थापन समिति र शैक्षिक कार्यक्रम

परिशिष्ट २

धवलागिरी बहुमुखी क्याम्पसको लागि उपलब्ध जग्गा विवरण

परिशिष्ट ३

धवलागिरी बहुमुखी क्याम्पस बागलुङका प्राथमिक कालीन भवन विवरण

परिशिष्ट ४

धवलागिरी बहुमुखी क्याम्पस बागलुङको स्थापनाकालीन समयमा प्रकाशित समाचार

परिशिष्ट ५

तत्कालिन समयमा निर्माण कार्य गर्दा गरिएको कवुलित नामाको नमुना

ISSN 1994-2664

DHAULAGIRI JOURNAL OF SOCIOLOGY AND ANTHROPOLOGY

Volume
XII
2018

TRIBHUVAN UNIVERSITY

Department of Sociology/Anthropology
Dhawalagiri Multiple Campus
Baglung, Nepal

TRIBHUVAN UNIVERSITY
Department of Sociology/Anthropology
Dhawalagiri Multiple Campus
Baglung, Nepal

Dhaulagiri Journal of Sociology and Anthropology

International Advisory Board

Prof. Gregory Maskarinec
University of Hawaii, Hawaii
Email: gregorym@hawaii.edu

Prof. Nils Anfinset
University of Bergen, Norway
Email: Nils.Anfinset@uib.no

Prem Bhandari
University of Michigan, USA
Email: prembh@umich.edu

Editor-in-Chief
Man Bahadur Khatri
Central Department of Anthropology, Tribhuvan University, Kritipur, Kathmandu
Email: mankhattri@gmail.com

Tribhuvan University
Department of Sociology/Anthropology

Dhawalagiri Multiple Campus
Baglung
Nepal

Editors

Bishow Bandhu Adhikari

Department of Sociology/Anthropology DMC, Baglung
bbapachabhaiya@gmail.com

Madhusudan Subedi

Central Department of Sociology, Tribhuvan University, Nepal
madhusudansubedi@gmail.com

Mahmuda Khaton

Department of Sociology, University of Dhaka
mahmuda1996@yahoo.com

Prakash Prasad Sapkota

Department of Sociology/Anthropology DMC, Baglung
sapkotapps117@gmail.com

Rishikesh Pandey

School of Development and Social Engineering
Pokhara University, Nepal
itsmehimalaya@gmail.com

Rajendra Raj Timilsina

Nepal Television Corporation
rajendratimilsina@gmail.com

Sadruddin Bahadur Qutoshi

Karakorum International University, Pakistan
sadruddin.qutoshi@kiu.edu.pk

Saroj Raj Panta

sarojpanta.sp84@gmail.com
Department of Sociology/Anthropology DMC, Baglung

Published by : Tribhuvan University, Department of Sociology/Anthropology,
Dhawalagiri Multiple Campus, Baglung, Nepal

© Tribhuvan University

Department of Sociology/Anthropology
Dhawalagiri Multiple Campus, Baglung, Nepal

CC-BY-NC allows creators copy and redistribute the material in any medium or format remix, transform, and build upon the material giving appropriate credit, provide a link to the license, and indicate if changes were made. You may do so in any reasonable manner, but not in any way that suggests the licensor endorses you or your use. You may not use the material for commercial purposes.

ISSN 1994-2664 (Print), ISSN 1994-2672 (Online)

Years of Publication : 2018 (2075)

Volume : XII

The views expressed in the articles are solely of the individual authors and do not necessarily reflect the view of editors.

Price : NRs. 400/-

Online Address	: http://www.nepjol.info/index.php/DSAJ
Cover & Layout	: Govinda Sharma
Cover photo	: Fritz Schiel
Printed at	: Three Star Printing Press, Bagbazar, Kathmandu, Nepal
Phone No	: 4245982, 4246862
Email	: threestarpress@gmail.com

Table of Contents

	Page
1. Regional Variation in Food Security in Nepal <i>Prem Bhandari</i>	1-10
2. Factors Contributing to Delay in Diagnosis and Start of Treatment of Leprosy: Analysis of Help-seeking Narratives from a Community Study in Dang District <i>Mulnasuden Subedi & Ulla-Britt Engelbrektsson</i>	11-17
3. A Review of Simarongarh's History on Its Nexus Areas with References of Archaeological Evidences <i>Prakash Darnal</i>	18-26
4. Fieldwork among Women in Nepal: A Female Researcher Revisits Her Experience <i>Mira Mishra</i>	27-36
5. Local Governance Restructuring in Nepal: From Government to Governmentality <i>Keshav K. Acharya</i>	37-49
6. The Digital Divide: An Inquiry from Feminist Perspectives <i>Lina Gurung</i>	50-57
7. When the Needs of Multicultural Classroom are Ignored: An Ethnographic Study in Nepal <i>Meenakshi Dahal</i>	58-65
8. Teacher: An Important but Less Recognized Actor of School Curriculum Development in Nepal <i>Kalpana Rimal</i>	66-71
9. Case Study Research, Philosophical Position and Theory Building: A Methodological Discussion <i>Thakur Prasad Bhatta</i>	72-79
10. Addressing Linguistic Diversity with Three Language Formula: A Case Study of Newa Schools in Newa Settlements <i>Toya Nath Bhattacharai</i>	80-87
11. Kinship as a Social Capital in Rural Development: An Anthropological Perspective <i>Rudra Aryal</i>	88-97
12. Ethnographic Fieldnote Writing: Methodological Challenges in the 21st Century <i>Debendra Prasad Adhikari</i>	98-106
13. Critical Reflective Practice as an Approach to Developing Transformative Living-theory <i>Sadruddin Bahadur Qutoshi</i>	107-111

LIN 1994-2664

DHAWALAGIRI JOURNAL OF
SOCIETY AND ANTHROPOLOGY

Volume
XI

TRIBHUVAN UNIVERSITY
Department of Sociology/Anthropology
Dhawalagiri Multiple Campus
Baglung, Nepal

TRIBHUVAN UNIVERSITY
Department of Sociology/Anthropology
Dhawalagiri Multiple Campus
Baglung, Nepal

**Dhaulagiri Journal of Sociology and
Anthropology**

International Advisory Board

Prof. Gregory Maskarinec
University of Hawaii, Hawaii
Email: gregorym@hawaii.edu

Prof. Nils Anfinset
University of Bergen, Norway
Email: Nils.Anfinset@uib.no

Prem Bhandari
University of Michigan, USA
Email: prembh@umich.edu

Editor-in-Chief

Man Bahadur Khattri
Department of Sociology//Anthropology DMC, Baglung
Email: mankhattri@gmail.com

Tribhuvan University
Department of Sociology/Anthropology
Dhaulagiri Multiple Campus
Baglung
Nepal

Journal of Sociology and Anthropology

Editors

Bishow Bandhu Adhikari
Department of Sociology/Anthropology DMC, Baglung
bbapachabhaiya@gmail.com

Madhusudan Subedi
Central Department of Sociology, Tribhuvan University, Nepal
madhusudansubedi@gmail.com

Mahmuda Khatun
Department of Sociology, University of Dhaka
mahmuda1996@yahoo.com

Prakash Prasad Sapkota
Department of Sociology/Anthropology DMC, Baglung
sapkotapps117@gmail.com

Rishikesh Pandey
School of Development and Social Engineering
Pokhara University, Nepal
itsmehimalaya@gmail.com

Rajendra Raj Timilsina
Nepal Television Corporation
rajendratimilsina@gmail.com

Sadruddin Bahadur Outoshi
Karakorum International University, Pakistan
sadruddin.outoshi@kiu.edu.pk

Saroj Raj Panta

sarojpanta.asp84@gmail.com
Department of Sociology/Anthropology DMC, Baglung

Journal of Sociology and Anthropology
Published by
Department of Sociology/Anthropology
DMC, Baglung
Nepal

Published by: Tribhuvan University, Department of Sociology/
Anthropology, Dhawalagiri Multiple Campus, Baglung, Nepal

©Tribhuvan University
Department of Sociology/Anthropology
Dhawalagiri Multiple Campus, Baglung, Nepal

CC-BY-NC allows creators copy and redistribute the material in any medium or format remix, transform, and build upon the material giving appropriate credit, provide a link to the license, and indicate if changes were made. You may do so in any reasonable manner, but not in any way that suggests the licensor endorses you or your use. You may not use the material for commercial purposes.

ISSN 1994-2664 (Print), ISSN 1994-2672 (Online)

Editorial Policy

Dhawalagiri Journal of Sociology and Anthropology publishes articles from Nepal and other countries focused on following areas:

Ethnicity, Natural Resource Management, Gender, Class, Caste, Rituals, Religion, Social Structure, State, Migration, Health Related Issues, Development Studies, Population Studies, Rural Development, Qualitative and Quantitative Research Methodology, Language Issues, Applied and Sociolinguistic Studies, Ecology, Environment, Conflict Management and Peace Building, Landscape, and Climate Change.

Years of Publication: 2017 (2074)

Volume: XI

The views expressed in the articles are solely of the individual authors and do not necessarily reflect the view of editors.

Price: NRs. 400/-

Online Address: <http://www.nepjol.info/index.php/DSAJ>
Layout: Govinda Sharma
Cover: Laxman Thapa
Cover photo: Fritz Schiel
Printed at: Three Star Printing Press, Bagbazar, Kathmandu, Nepal
Phone No.: 4245982, 4246862
Email: threestarpress@gmail.com

Editorial Notes

We are happy to present Volume 11 to our dear readers. Many people have contributed in many different aspects in editorial processes. Besides International Advisory Board members we are able to nominate five editors from different institutions and individuals. Their valuable presence in our journal certainly helps building trust, wider visibility and commitment for quality editing and publication. We are delighted with the work of wonderful reviewers, who supported and encouraged us to work further. Without their rigorous work we would not be able to bring this journal in this form. We would like to express our heartfelt thanks and sincere gratitude to all valuable reviewers: Prem Bhandari, Om Gurung, Ram Bahadur Chhetri, Chudamani Basnet, Rajendra Raj Timilsina, Janak Rai, Yogendra Bahadur Gurung, Youba Raj Luitel, Madhu Giri, Chitra Bahadur Budathoki, Madhusudan Subedi, Man Bahadur Khattri, Bishow Bandhu Adhikari, Prakash Prasad Sapkota, Rishikesh Pandey, Binod Pokhrel, Jagan Nath Adhikari, Anita Shrestha, and Mina Upfrey. Similarly, we would like to express sincere thanks to Neetral Neupane, Janak Paudel, Tilak Prasad Kandel, Prakash Sharma, Kamal Sharma for their time and hard effort for proof reading.

Table of Contents

	Page
1. Significant Heritages of Upper Mustang and Issue of Conservation <i>Prakash Darnal</i>	1-23
2. Life and Livelihoods in the 'Forbidden Kingdom', the Trans-Himalaya Nepal <i>Rishikesh Pandey</i>	24-59
3. Evaluating Institutional Capability of Nepali Grassroots Organizations for Service Delivery Functions <i>Keshav K. Acharya</i>	60-95
4. Perceptions About The "Third Gender" In Nepal <i>Gyanu Chhetri</i>	96-114
5. Participatory Research and Empowerment: A Conceptual Revisit of the Debate on Alternative Social Science Research <i>Youba Raj Luinel</i>	115-129
6. The Dynamics of Representing Nepal's Struggle for Modernization: from Nepalization to Fatalism <i>Gaurab KC and Pranab Kharel</i>	130-150
7. Perceptions of Citizen Affiliated with Community Based Institutions on Social Norms and Practices Related Adolescent Sexual and Reproductive Health in Baitadi District of Nepal <i>Giri Prasad Panthi</i>	151-163
8. Labeled or Learned? Youth in Indo-Nepal Cross-Border Crime <i>Dipesh Kumar KC</i>	164-183

9. Loss of Highly Influential Figure in Social Anthropology: A Tribute to Fredrik Barth
Madhusudan Subedi

10. Review
Sadriddin Bahadur Qutoshi

Dhaulagiri Journal of Sociology and Anthropology Vol.11, 20171
DOI: 10.3126/dsaj.v11i0.18820

Significant Heritages of Upper Mustang and Issue of Conservation

Prakash Darnal

Abstract

Upper Mustang has been an important centre of Tibetan Buddhism for many centuries. The walled city of Lomanthang with three monasteries Jyampa, Thubchen and Chodye, Chortens and mani wall, the monasteries of Namgyal, Logekhar, Charang, Ghami and Ghiling, the palaces of Lomanthang and Charang, the Chungsi, Gonga Gang and Luri caves, the 305-metre long Mani wall and Khorok chortens in Ghani, and the group of chortens in Tangya are the outstanding tangible monuments of Upper Mustang, which are collectively significant because of their paintings, sculptures, manuscripts and other artefacts, and also because of their intangible heritage. Upper Lo Mustang is famous for its hundreds of caves. Its famous river Kaligandaki, is the only river in Nepal where saligrams, stones containing ammonites, are found. These black stones are very sacred to both Buddhists and Hindus. Upper Mustang is the most promising area in Nepal for archaeological work. It is rich in both indigenous biodiversity and cultural heritage. The main purpose of this article is to light on how important is the Mustang in aspect of archaeological and heritages, it also focus on how new built road would impact its heritages.

Keywords: Archaeological caves, petroglyph, heritages, saligram (Ammonite), anthropomorphic figure

 This work is licensed under the Creative Commons ©

R E M A P P I N G

Journal of Literary and Cultural Studies

R E M A P P I N G

A Journal of Literary and Cultural Studies

Department of English

Dhawalagiri Multiple Campus, Baglung

Department of English
Dhawalagiri Multiple Campus, Baglung

Volume I Number I
September, 2013

REMAPPING
A Journal of Literary and Cultural Studies

A Publication of
Department of English
Dhawalagiri Multiple Campus,
Baglung, Nepal

Contents

Remapping: A Journal of Literary and Cultural Studies is an annual research journal published in English by the Department of English, Dhawalagiri Multiple Campus, Baglung, Nepal. It enhances the forum for the publication of scholarly articles on significant cultural, literary, theoretical and interdisciplinary issues.

The editorial heartily invites scholars and researchers to submit critical works that have a broad conceptual and theoretical significance to a range of areas such language, literature, theory, intellectual history, culture and interdisciplinary issues. Researchers are requested to submit research work freely adhering either MLA or APA documentation style. We have open submission policy.

All the submitted articles for publication go through editing by an editorial board. Writers themselves are responsible for their articles.

Editor in Chief:

Bijaya raj Panta

Editors :

Pradip Sharma
Balaram Sharma
Dammar B.K.
Tilak Kandel
Prakash Sharma
Udaya Chandra Chapai
Janak Paudel
Shyam Prasad Sharma

Subscription Rates:

Institution Rs.

Individual Rs.

Mailing Address:

Department of English
Dhawalagiri Multipurpose Campus,
Baglung, Nepal.
Phone: 068520113

Published By: Department of English, DMC-Baglung.

Publication Copies: 350 copies

Copyright © Department of English, DMC-Baglung, TU, 2013

Design and Layout By: Laxman Thapa

Printed at: GSSK Pokhara, Tel: 061526631.

Reading *The Bell Jar* from Physicolocial Perspective:
A Study on Suicidal Urges

1

Social Exclusion and Poverty
Bijaya Raj Panta

9

Females' Quest for New Role
(Reading Advertisements Using Critical Discourse Analysis)
Pradip Sharma

14

Resistance and Submission : Double Conscienceess Of
Bhikhu in *The Road*
Prakash Sharma

Show Tolerance: Critical Discourse Analysis of Editorial
'The Kathmandu Post'
Prem Bahadur Chhantyal

24

Literary Research and Proposal Components

Dr. Saroj Koirala

32

Historical Truth as Textual Construct:

A New Historicist Reading of Don DelLillo's Libra
Shankar Subedi

47

Female Body as a Site of Domination and Resistance
in Jean Rhys's Wide Sargasso Sea
Shyam Prasad Sharma

51

Analogy In Poetry
Tilak Prasad kandel

63

Iyer's Detailed Cosmopolitan Vision in
"Nepal: the Quest Becomes a Trek"
Toya Nath Upadhyay

70

Identity Politics, Binary Sexualities and Queer Theory
Udaya Chandra Chapai

77

Teaching Reported Speech in English Deductively and Inductively
Balaram Sharma

84

First Language Acquisition and the Complexities in Second Language Learning	93
Bal Ram Sharma & Lal Prasad Sharma	
Challenges of Microfinance in the Present Context of Nepal	
Biplav sharma	
Necessity of Merger and Acquisition In Nepalese Financial Market	99
John Bajracharya	
History of Pata School of Art and Its Influence in Nepal	
Umesh Regmi	

103	Reading The Bell Jar from Psychoanalytical Perspective: A Study on Suicidal Urges
-----	--

110

**Reading The Bell Jar from Psychoanalytical Perspective:
A Study on Suicidal Urges**

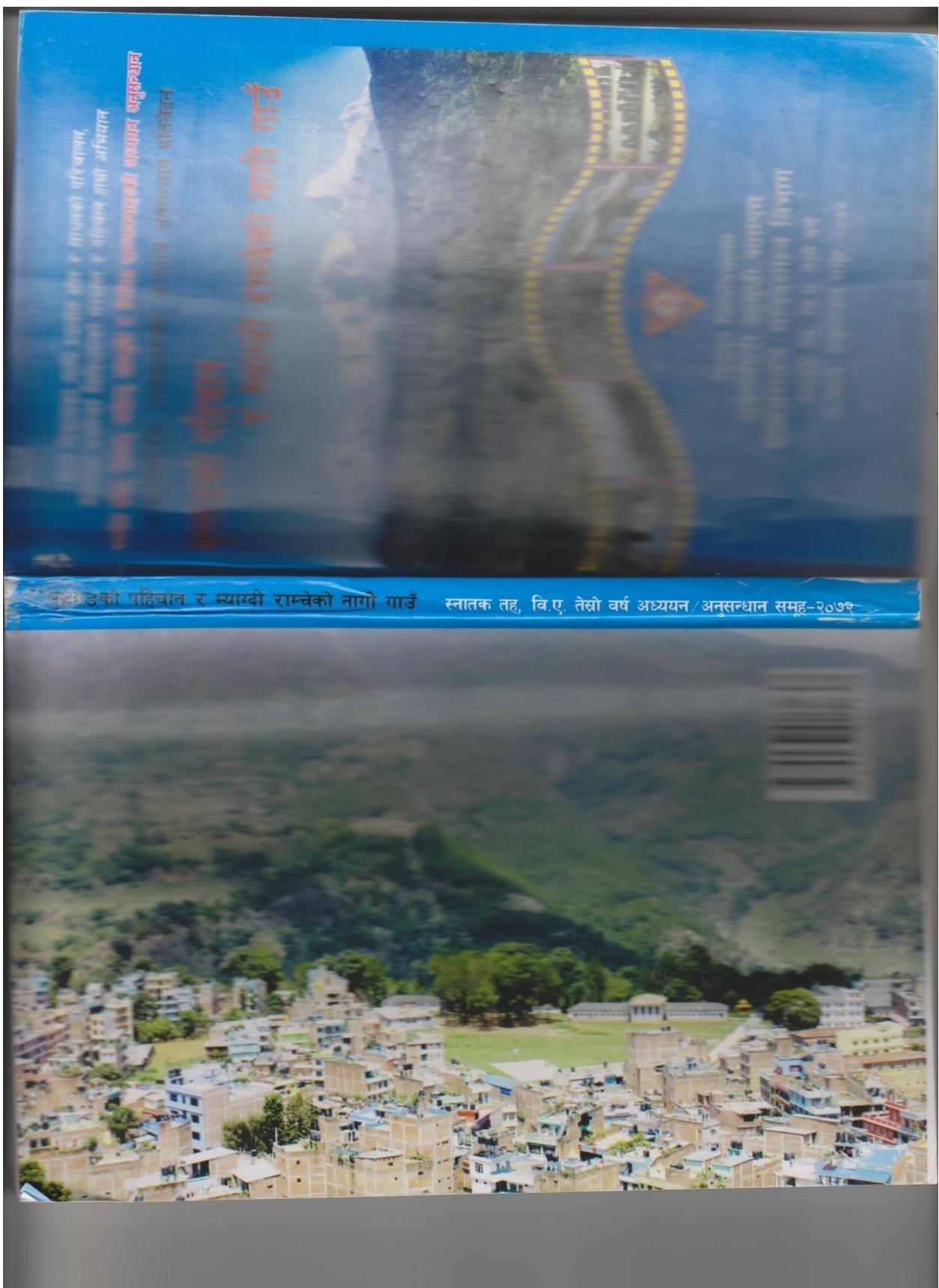
Bijaya Raj Panta

Abstract

Sylvia Plath's novel *The Bell Jar* presents an American female figure struggling against the stereotypical roles assigned by a conservative society and exercising her rebellious spirit by breaking through the chains of social confinements. This research aims to focus on Plath's image of the Bell Jar, involving a definite sense of entrapment and suffocation at various levels, causing an urge for freedom of every possible sort, including suicide, and resulting in the feminist revolt. The protagonist of the novel, Esther Greenwood, has constructed a 'Bell Jar' in her mind. This research aims at understanding this rebellious nature and desire to break through social temperament. This research report portrays the emotional decay of an ordinary girl, the epitome of womanhood, living under an imaginary 'bell-jar' and struggling against the confinements inflicted upon her by both the society and her own self. Thus harbouring an urge to destroy herself in order to be free from every sort of social entrapment.

Keywords: mate domination, freedom, death, psychological urgency

Sylvia Plath's *The Bell Jar* explores the nature and method of domination against women in the contemporary America during 1950s. The psycho-analytical study of the protagonist focuses on her living in the Bell Jar' like condition. She has been reduced to an object. The image of the 'Bell Jar' could be taken at three allegorical levels: First the 1950s America, second the vacuum between self and society and the third and final being the space between body and soul. The 1950s America the male domination was like that of bell-jar as a result, a woman was forced to outburst for freedom. This extreme urge for 'freedom' causes the protagonist, Esther's death-wish that finally takes form of a feminist revolt against the social standards. The second metaphorical level of the Bell Jar image, that is the vacuum between self and society develops the idea of alienation and detachment from the world outside the 'jar', causes a need for self-discovery and further provokes the notion of being "enclosed". Thirdly, the conflict between

मुराङ्को पहिचान र स्थानी राम्येको नागी गाउँ
समाजशास्त्रीय/मानवशास्त्रीय
अध्ययन अनुसंधान प्रतिवेदन-२०७२

अध्ययन/अनुसंधान समूह
वि.प. तेजोवर्ष-२०७२

समाजशास्त्र/मानवशास्त्र विभाग
धर्माधिकारी ढुम्हुकी क्याम्पस
बागलुङ

सल्लाहकार

गोविन्दराज गीतम
आनन्दराज सिलबल
विश्ववृष्टि अधिकारी
डा. सुदर्शन सिलबल
प्रकाश प्रसाद सापकोटा
सरोजराज पन्ना
हरी प्रसाद पाण्डेय

समाजशास्त्र/मानवशास्त्र विभाग ध.व.क्या., बागलु़ु
तथा
समाजशास्त्र विभाग ध.व.क्या., बागलु़ु

सम्पादक/संयोजक

विदुर खरेल

आषा सम्पादन
हरिप्रसाद पाण्डेय

त्वारकापक्त

मिना थापा (मुना), अनिता सापकोटा, कौशिला आचार्य,
मोहराज पीडेल (सारार), चण्डीप्रसाद निचेरे,

संबन्धान सहयोगी

जालिमिया थापा (युनिसा), तेजकुमारी राना
गीता बुडा, दिलु पीडेल, सजिस्ना पीडेल (मुना), लालमाया नेपाली
प्रतिभा सापकोटा, सन्धा निचेरे, लिलबहादुर केसी, विपना रेमी
हरिकला सापकोटा, पवन शाही, तिरिता सापकोटा

सहयोगी संस्थाहरु

धर्वलगिरी बहुमुखी क्षेत्रपक्ष, बागलु़ु
समाजशास्त्र/मानवशास्त्र विभाग ध.व.क्या., बागलु़ु
स्कूलन्न विद्यालयी युनियन ध.व.क्या., बागलु़ु
बागलु़ु, पर्वत र स्थानदी जिल्लाका शैक्षिक संघ संस्थाहरु
बागलु़ु, पर्वत र स्थानदी जिल्लाका सरकारी तथा गैर सरकारी संस्थाहरु
क्रियाशिल विद्यार्थी युनियन, ध.व.क्या., बागलु़ु

पुस्तक	: समाजशास्त्रीय/मानवशास्त्रीय स्थलगत अध्ययन/ अनुसन्धान प्रतिवेदन-२०७२
प्रकाशक	: मुस्ताङ्को पहिचान र म्यान्दी राष्ट्रेको नागी गाउँ अद्यय समूह, चिए, तेचो वर्ष २०७२, धधवलागिरी बहुमुखी क्षेत्रपक्ष, बागलु़ु
प्रकाशन मिति	: २०७३
व्यक्तिगत मूल्य	: रु. १५०।
संस्थागत मूल्य	: रु. २३०।
आवरण सेटिङ	: आयुस डेक्स्टर, बागलु़ु।
मुन्द्रण	: अलाइन अफसेट प्रेस प्रा. लि.
	: अनामननार, काठमाडौं।

तिष्यसरी

अन्य राजनीय व्यक्ति, व्यक्तिगतलाई पनि हमी धेरै धेरै धन्यवाद चाहन्छौं । विशेषार्थी यस कार्यक्रमलाई सुलगावत गर्न अग्रज युक्तहरू साथीहरूलाई अमार एवम् धन्यवाद दिन चाहन्छौं । भोलिका दिनमा कार्यहेतु निरन्तरता पाउँपुर्छ भन्ने मान्यता साँचे समाजशात्र/मानवशास्त्र व्यवहारिक अध्ययन भएकाले निरन्तरताको कामना समेत गर्दछौं । अन्यथा अभियानमा आर्थिक, नैतिक, वैतिक रूपमा सहयोग गर्नुहुने सम्पूर्ण उद्योग व्यापारी, साहमहाजन एवम् सम्पूर्ण महान्मावहरूमा हार्दिक धन्यवाद चाहन्छौं ।

पृष्ठ	मुख्यालय/लेखक	पृष्ठ
१	मुख्यालय का आर्थिक सम्बन्धनहरू	
११	मुख्यालयीको विविध संस्कृति,	
११	मुख्यालय र नागरिको एक अध्ययन	
११	सरोजराज पत्ना	
११	विद्युत खरेल	
३७	नागरिक सूचना प्रविधिमा महावीर पुनर्को योगदान	
४५	मिना थापा (कुना)	
४५	Tourism in the eyes of Mustang District Chandi Nure	
४९	लागी गाउँको सामाजिक जनजीवन र होमस्टेडो अवस्था	
५१	अनिता सापकोटा	
६२	माहराज पौडेल (सागर)	
६७	कोशिला आचार्य	
६७	मुख्यालय कृषिको अवस्था	
६७	मोहराज पौडेल (सागर)	
७२	लागी खण्णमा मुसिनाको यात्रा	
७२	लागी गाउँको सामाजिक, सारकृतिक र आर्थिक अवस्था	
७९	जालीमाया थापा (बुनिसा)	
७९	मुख्यालय को हारापानी र जनजीवन	
७९	प्रियिका सापकोटा	
८२	लागी गाउँको जीवनव्यापन र त्यहाँको आलुखेती	
८२	सरक्या निरेल	
८८	मुख्यालय का रामायनहरू	
९३	लागीका मगर जातिको संस्कृति: एक अध्ययन	
९८	मिता बुद्धा	
१०४	लागी गाउँ र जाम उद्योग	
१०४	सजिला पौडेल (पुजा)	
१०४	पठेटन विकाशमा नागी गाउँका महिलाहरूको योगदान	
११०	लिलु पौडेल	
११५	तेजकुमारी राना	
१२०	हरिकिला सापकोटा	
१२०	लालमाया नेपाली (भाया)	
१२७-१४४	माया समरण	

धरतामिरि प्रवाह

धरतामिरि प्रवाह - १

धरतामिरि विद्यालय
प्रवाह वर्षा क्रमांक
प्रवाह वर्षा क्रमांक
प्रवाह वर्षा क्रमांक

धर्वलागिरि प्रवाह

सरक्षक

आनन्दराज शिलवाल
क्याम्पस प्रमुख

प्रधान सम्पादक
नन्दराम गोवितम

सम्पादक
प्रेमप्रसाद पौडेल 'नारायण'

सह-सम्पादक
रचना आचार्य
तोया पौडेल
तारा रेग्मी

भाषा सम्पादक
डा. दिनबहादुर थापा
स्यामप्रसाद शर्मा

सम्पादन सहयोगी
हरिप्रसाद पाण्डेय
शिवप्रसाद जावली

-१००५ नं छात्र

नेपाल शिक्षाकानून

विभुवन विश्वविद्यालय कोटिपुर, काठमाडौं, नेपाल ।

काठमाडौं
नेपाल
प्रधानमंत्री
कार्यालय

उपकूलपतिको कार्यालय
मिति : २०६९/०९/१७

प्रकाशक : स्नातकोत्तर सिर्जनशील विद्यार्थी समूह,
धबलागिरी बहुमुखी क्याम्पस, बागलुड, नेपाल

© विभुवन विश्वविद्यालय
धबलागिरी बहुमुखी क्याम्पस, बागलुड

कम्प्युटर : नेशनल कम्प्युटर एण्ड मोबाइल टेर्मिन्ड सेटर, बागलुड
लक्षण थापा (९८४५७६२३४९३)

मुद्रण : श्री स्टार प्रिन्टिङ प्रेस, बागचाजार, काठमाडौं, नेपाल

प्रकाशन वर्ष : २०६९ (२०१२) अड्क-एफ
मल्य रु. ३००/-

विभुवन विश्वविद्यालयबाट सञ्चालन प्राप्त धबलागिरी
बहुमुखी क्याम्पस बागलुड स्नातकोत्तर सिर्जनशील विद्यार्थी समूहले
धबलागिरी प्रवाह पत्रिका प्रकाशन गर्न लागेको थाहा पाउँदा अत्यन्त
खुशी लागेको छ ।
प्रकाशन हुन लागेको परिकामा क्याम्पसको शैक्षिक तथा
प्राचिक उल्लङ्घनमा टेवा पुचाउने खालका विभिन्न लेख रचनाहरु पनि
समाविष्ट हुने आशा गर्दछु ।
प्रकाशनमूल्क धबलागिरी प्रवाह'ले निरन्तरता पाओस् यहि मेरो
हार्दिक शुभकामना व्यक्त गर्दछु ।

प्रा.डा. हिराबाबादुर महर्जन
उपकूलपति

अन्यथा 'स्नातकोत्तर सिर्जनशील विद्यार्थी समूह' ध्वालामिरि
बहुमुखी क्याम्पस बगलुड्डोरा प्रकाशित 'ध्वालामिरि प्रवाह' पत्रिका
प्रकाशन गर्ने क्रममा विशेष सहयोग तथा परम्परा दिनहुने गुरुहरूप्रति
हार्दिक आभार प्रकट गर्दछौं । साथै यस पत्रिका प्रकाशन कार्यमा
सहयोग पुऱ्याउनुहोने ध्वालामिरि बहुमुखी क्याम्पसका क्याम्पस प्रमुख,
विभागीय प्रमुख लागाएन आफ्ना अमूल्य लेख /चतानहरू उपलब्ध
गराई सहयोग पुऱ्याउनुहोने आदरणीय गुरुहरू, विद्यार्थी मित्रहरू तथा
आर्थिक सहयोग उपलब्ध गराई सहयोग गरिदिन भएकोमा स्वतन्त्र
विद्यार्थी परिवारप्रति समादरक मान्डल हार्दिक कृतज्ञता जापन गर्दछ ।
आशा छ तपाईंहरूको यो सहयोग आउदा प्रकाशनहरूमा पनि उत्किं
पोषीशिलो र भरिलो होनेवै ।

卷之三十一

विषयसंची

१	सझीय तपालमा तपालो भाषालाई ने राख्याउनाका रूपमा विकस गर्नुपर्ने आधार र चुनौतीहरू	१-९०
	- सहप्र.डा.दिनबहादुर थापा	१-२६
२	धबलागिरिमा नेपाली वाल साहित्यको पृष्ठावार	१-१०
	- उप्रा.प्रधानद पौड्याल	१-५६
३	सामाजिक यथार्थवादी नेपाली उपन्यास लेखनका स्वरूप र विकासकम	१-७६
	- उप्रा. हरिप्रसाद गौतम	१-७७
४	उत्तरआयुनिकतावादमा विनिर्माणवादी चिन्तन	१-७८
	- शि.स.हरिप्रसाद शर्मा	१-७९
५	छह्न धरिचय	१-८०
	- शि.स.हरिप्रसाद पाण्डेय	१-८१
६	सिकाइमा निर्माणवादी सिद्धान्त	१-८२
	- शि.स. देवबाहु अधीक्षी	१-८३
७	कविताको विद्यानात सापेक्षता	१-८४
	- स. प्र. जगन्नाथ पौडेल 'नृतन'	१-८५
८	शैक्षिक योजना - एक परिचय	१-८६
	- शिक्षप्रसाद पौडेल	१-८७
९	अनुराधा उपन्यासमा छह्न विद्यान	१-८८
	- नद्वराम गोतम	१-८९
१०	वि.पी. र उनका कथात्मक चरण र प्रवृत्तिहरू	१-९०
	- प्रेमप्रसाद पौडेल नारायण	१-९१
११	देवकोटा र उनको काव्यात्मा	१-९२
	- रचना आचार्य	१-९३
१२	पढ्ने वानी कस्ती बनाउने ?	१-९४
	- तोया पौडेल	१-९५
१३	लहडाको साथी उपन्यासमा मानवतावाद स्वरूपका शर्मा	१-९६

- १४ माध्यमिक कालीन राष्ट्रीयिक कविताको १३३-१३८
- नमूना: सुनितिसिन्धु
- विना चालिसे
- १५ 'कर्तविचार' खण्डकाव्यको प्रकृति चित्रण १३९-१४२
- सिर्जना आचार्य
- १६ गजल संरचना र सिद्धान्त १४३-१४६
- जयराम सुवेदी
- १७ शिरीषको फूल उपन्यासको विश्लेषण १४७-१५२
- सुनिता शर्मा
- १८ गोपालप्रसाद रिमालको यो 'प्रेम !' नाटकमा नारी पात्रको स्थिति र स्वान १५३-१५६
- माया शर्मा
- १९ विवस सुदा १५७-१६०
- गंगा पाण्डेय
- २० बहुमुखी व्यांतत्व लैनसिह चाहेल १६१-१६४
- देवी खड्का
- २१ तीन घुन्ती उपन्यासमा नारी अस्तित्वको खोजी १६५-१६८
- विनार पोइंच
- २२ The History of Literary Criticism: An Overview १६९-१८०
- Mr. Shyam Prasad Sharma
- २३ Development Practices of Education in Nepal after 1990 (2046 BS) १८१-१९४
- Bijaya Raj Pant
- २४ Engagement and Detachment to Metropolis: An Introduction to Postcolonial Literature १९५-१९९
- Janak Paudel

सङ्क्षीय नेपालमा नेपाली भाषालाई ने राष्ट्रभाषाका रूपमा विकास गर्नुपर्ने आधार र चुनौतीहरू

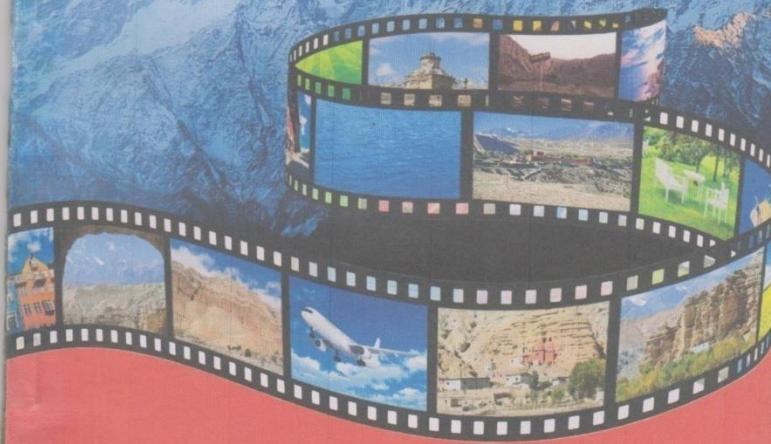
सहप्रा.डा. दिनबहादुर थापा

आधुनिक आर्यभाषाहरूको विकास संस्कृत र प्राकृत हुई शौररेसनी, पैशाची, ब्राचड, महाराष्ट्री, अंधमाराष्ट्री र मानार्थी अप्रसंशहरूबाट भएको हो । यसै क्रममा नेपाली भाषा पनि ससार प्रसिद्ध भारोवारबाट सतम् वर्ग हुई आय-इटानली शाखाबाट पनि वैदिक संस्कृत, लौकिक संस्कृत, प्राकृत र अप्रसंश भई प्राचीन नेपाली, मध्यकालीन नेपाली २ आधुनिक नेपालीका रूपमा विकरित भएर आजको अवस्थामा आइपुगेको हो । निमाणित सञ्चिन्तनमा राष्ट्रभाषा नेपालीलाई ते विकास गर्न वा नेपाली भाषालाई पनि अन्य मातृभाषा सरको व्यवहार गर्ने भन्ने विवाद भइरहेको अवस्थामा केही चुनौती भएँ पनि नेपाली भाषालाई ते राष्ट्रभाषाका रूपमा विकास गर्नुपर्ने आधारको खोजी गर्ने प्रयास गरिएको छ ।

नेपालको सर्वभूमा नेपाली राष्ट्रभाषा, सम्पर्कभाषा र माध्यमभाषा हो । जनरणना २०५८ को तथ्याइकअनुसार नेपालका ७५ वटा जिल्लात रुमध्ये ५६ वटा जिल्लामा पहिलो स्थानमा, १६ वटा जिल्लामा दोस्रो स्थानमा र तीनवटा जिल्लामा तृतीय स्थानमा गरी नेपाल अधिराज्य भरिन्दै नेपाली भाषा बोलिन्छ (थापा, २०६५: १९३) । जैगोलिक रूपमा १९ वटा जिल्लामा नेपाली भाषा दोस्रो भाषाका रूपमा बोलिन्छ भन्ने सामाजिक रूपमा क्षरी, बाहुन, दॱ्मी, कार्मी, सार्कीलागायत आफ्नो गमाउनेहरूले समेत नेपाली भाषालाई पहिलो वा मातृभाषाका रूपमा २ आफ्नो मातृभाषा बोले समुदायले नेपाली भाषालाई दोस्रो भाषाका रूपमा प्रयोग गरेको पाइन्छ । यसै हुँदूहुँ पनि अहिले नेपालमा भाषा विवाद कायमै छ ।

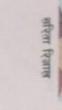
“पर्यटकीय सम्भाव्यताको खोज प्रचार प्रसार आर्थिक विकासको आधार”
स्नानीय स्रोत, साधन, प्रयटन, संस्कृति एवं विविध सम्भावनाहरूको अध्ययन अनुसन्धान प्रतिवेदन

मुस्ताङ र पर्यटकीय सम्भाव्यता

विभुवन विश्वविद्यालय
धवलागिरी बहुमुखी क्याम्पस
व्यवस्थापन सङ्काय
स्नातक तह, बि.बि.एस. चौथो वर्ष
अध्ययन / अनुसन्धान सम्ह-२०७३

बि.बि.एस. चौधो तर्खना अध्ययनरत विधायीहरु

प्रियंका देवी
विष्णु कुमार

अमिता गोप्ता
जयेश भट्ट

सुलभा देवी
जयेश भट्ट

पांडी पाल
दीपेन्द्र कुमार

अमिता देवी
जयेश भट्ट

सुलभा देवी
जयेश भट्ट

सुलभा देवी
जयेश भट्ट

सुलभा देवी
जयेश भट्ट

सुलभा देवी
जयेश भट्ट

सुलभा देवी
जयेश भट्ट

सुलभा देवी
जयेश भट्ट

सुलभा देवी
जयेश भट्ट

सुलभा देवी
जयेश भट्ट

सुलभा देवी
जयेश भट्ट

सुलभा देवी
जयेश भट्ट

सुलभा देवी
जयेश भट्ट

सुलभा देवी
जयेश भट्ट

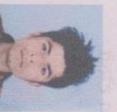
सुलभा देवी
जयेश भट्ट

सुलभा देवी
जयेश भट्ट

सुलभा देवी
जयेश भट्ट

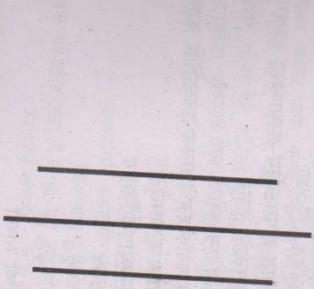
सुलभा देवी
जयेश भट्ट

मुरस्टाइ र पर्टकीय सम्मान्यता त्यवस्थापन संकाय

अध्ययन तथा अनुसन्धानात्मक प्रतिवेदन

बि.बि.एस. चौधो बर्ष-२०७३
धर्मसामित्रि बहुमुखि क्यान्स

बागलूरु

मात्र २००८/४/१५/२०८
२००८/४/१५/२०८
२००८/४/१५/२०८

व्यवस्थापन विभाग धर्मसामित्रि बहुमुखि क्यान्स
बागलूरु

सल्लाहकार

राम प्र. उपायाय
डॉ. इश्वरि प. कंडेल

पुष्टाज गोतम
हरी प. पटेल
याम प. शर्मा
राम राजा कंडेल
विलप शर्मा
जोन वज्रचर्म
रमाकान्त शर्मा
नवराज पौडेल
रेखम सापेक्षेन

तथा

अवस्थापन निभाग ध्वलागिरि बहुमुखी कामपास वायुद्ध

सम्पादक तथा स्थोनक

रमेश पौडेल

आषा समान्त

हरि प्रसाद पाण्डिय

ब्रह्मस्थापन

ब्रह्मकान्त आचार्य, 'वेश्यमुमारी शोषण, प्रदेश सापकोटा', मानसा गौतम, शिव

सम्पादक सहयोगी

विश्वना थापा, कमला थापा, मोहन, सम्भन्ना लिम्तु, जुना थापा, मिता थापा,

माता रोला, कमल थापा, कृष्ण, कमल होंहोरा, पर्वती श्रीष्ट, महेन्द्र कंडेल, तुमा

पली पुर, गीता थापा, अमृता छन्त्याल, तुलसी भण्डारी, निष्ठा मलेशि, पूजा शर्मा,

पर्वती केशी, शोभा गेरे, सरेता सुवेदी, रमेश श्रेष्ठ, लेण्ठु सुवेदी, निनोद सुवेदी,

भृंगी सापकोटा, पुराना, सहदेव अठिकारी, सानिन्दप, अमृत चापागाउँ, ईद्विरा क्षेत्री,

झिम्बन विश्वविद्यालय ध्वलागिरि बहुमुखी

कामपास, बालुडु

व्यवस्थापन विभाग

ध्वलागिरि बहुमुखी कामपास, बालुडु

व्यवस्थापन विभाग, वालुडु

विभाग संस्थापन विभाग, वालुडु

तिष्ठरसूरी

मुक्तिनाथ यात्रानुग्रह

हरिप्रसाद पाण्डेय*

क्र. सं.	शीर्षक	लेखक	पृष्ठ
१.	मुक्तिनाथ यात्रानुभव	हरिप्रसाद पाण्डेय	६८
२.	मोफलसत्त चतुरकारिताको आधार	शिवधरण ज्ञाली	५
३.	विकास पत्रकारिता		
४.	लोमान्धाड़ : एक साक्षिप्त परिचय	रमेश पौडेल	१४
५.	मुस्ताङ जिल्लाको पृष्ठभुमि	चन्द्रकाल्प आचार्य	१८
६.	पर्यावरण र नामकरण		
७.	मुस्ताङ	जिल्लाका विविध	जिवन शर्मा
८.	सम्भावना		२१
९.	मुस्ताङ्गाट फर्के पछि	श्री कृष्ण पौडेल	२६
१०.	नियालेर हेदा मुस्ताङ	लेखनाथ सापकोटा	२९
११.	धार्मिक र पर्यटकीय स्थल:	मनिषा, कमला, रमि	
१२.	मुक्तिनाथ	तिर्सना	
१३.	Ten Attractive Facts About Mustang District	केशरी झेंची	३४
१४.	आर्थिक विकासमा कोरला	रमेश पौडेल	३८
१५.	नाकाको सम्मान्यता		
१६.	मुस्ताङ जिल्लाको तथ्याइकीय विवरण	चन्द्रकाल्प आचार्य	४०
१७.	यात्रा सम्पर्क	धनपति केउल	४६
१८.	अनुसंधीहरु		५२

जीवन एक यात्रा हो । मानव सभ्यताको लिकासमायात्राले ईर्षे भूमिका निभाउँछ । मानव सभ्यताको प्रारम्भदेखि नै मानवजीवनमा शाश्वत सत्य र ज्ञान प्रवृत्त राखेको हो । यो प्रकृया आज पनि मानवजीवनमा शाश्वत सत्य र ज्ञान प्राप्तिको प्रमुख साधन बनेको छ । यात्रा विभिन्न उद्देश्यले गरिन्छ । आज लाहुपो ऐश्वर्या यात्रा वा पर्यटन अवसाय राष्ट्रको आधिक सेवाको प्रमुख आधार बनेको छ । यस्तै यात्रामा अनुभव समेटिएको यो अनुभव लेख लेख्ने प्रायात्मा लाग्नेको छ ।

बैचाटमीनो मेलावागल्डुको पर्यायवाची बनेको छ । वागल्डुमा लेपेत्री मेलाको नामले परिचित मेला अवलोकन वाल्यकालेदेख नै गरिएकोले २०७५ साल चैत्र २२ गतेको चैचाटमीमा मुक्तिनाथ जेने अवसर र रहर दुवै जरको खियो । यसलाई पारिवर्तक धार्मिक यात्राको रूपमा संयोजन गर्ने कामभाइ राजे परको खिया । तुवा, आमा, मझलुवा, माझलीआमा, काइलो तुवा, पूँजीहानी सुभात्ता र म सहितको टोली अष्टमीका दिनविहान सबैरै निस्केका खियो । उजालो हुदाहामीहरु बैसरी पुगर हेतौ प्रकृतिको कहर कति भिषण हुन राख्न । तत् प्रथात बैताखालाको कहर्ते बस्ती नै सखापारको अपनाकोइलोबुवाले जनाउन भयो । यात्राको कम्मा पहाडको उच्चतामाहिने विलिपुरायालाई मेरा आख्याले धेरै खोजे तर मर्गको नदीगमीनप्रवृत्तिले होलाकैतै पारि गो फल देखन पाइएन । धीमेक यात्राभृतपनि मेरो पहिलो मुस्ताङ बालीपाली उच्चाइको यात्रायितो । यसले स्थलातअवलोकनातै आरुनै सवारी सामग्र्यकाले रुस्मे छ्हराको मानोरम दृश्यलाई आरुनो मानस पटल र सामग्र्या कैद गर्दै हामी आगाडी बड्दो । धारामापुरदाप्रहरीको भारको लादो प्राप्ति कर्ताकर्तामन्मा कर्ट यैदै भएको खियो भने साथमाहिनै भारका अधिकारी आफ्नो पैदलयात्राको कम्मा हिडेका डोरेटाहान देखाउदा निराकारी मार्फतनाथायात्राकाति कर्टकर खियो भन्ने अनुमानगार्न कर्ने कठिन भएन। * प्राप्तिपूर्वी कल्पना शाखा प्रमुख हुन्हुङ्क्कृद ।

પ્રાયોગિક નૈપાળી રિસાર્ટ સાહિત્યક સાહિત્ય

૧૩૦૮- મુખ્યમાં કાલાકૃતી માંગણે ત્રાયે કાપુરાંક

પ્રકાશક
નૈપાળી રિસાર્ટ
ધરલાનિરી બદ્ધનુસ્ખી રચાન્યપસ
ગાળવણ

પ્રકાશક
નૈપાળી રિસાર્ટ
ધરલાનિરી બદ્ધનુસ્ખી રચાન્યપસ
ગાળવણ

प्रायोगिक नेपाली शिक्षण सहायक सामग्री

प्रधान सम्पादक
सहप्रा. डा. दिनबहादुर थापा
(विभागीय प्रमुख)

सम्पादक
उपप्रा. हरिप्रसाद गौतम
उपप्रा. छडनन्द पौडेयाल
उपप्रा. शेषकान्त रिजाल

सह-सम्पादक
श्री.स. गणेशप्रसाद शर्मा
श्री. स. हरिप्रसाद शर्मा
श्री.स. हरिप्रसाद याण्डेख

सहयोगी
आ.सि. शिवशरण झावाली
आ.सि. रामजीप्रसाद सुवेदी
आ.सि. कुलराज शर्मा
आ.सि. नारायण प्रसाद पौडेल

निमुक्त विश्वविद्यालय

कोतेपुर. काठमाडौं. नेपाल।

उपकुल्पति कार्यालय
मिति : २०६९/०१/१७

प्रकाशक : नेपाली विभाग
प्रकाशकमा
धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पस, बागलुङ, नेपाल

सर्वोचिकार :

कम्प्युटर : लक्षण थापा, १८५५२३४९३ (बागलुङ)

मुद्रण : श्री स्टार प्रिण्टिङ प्रेस, बागबजार, काठमाडौं

प्रकाशन वर्ष : २०६९ (२०१२)

मूल्य रु. ३००-

शिक्षण सम्मी

- वी.ए.पी.एड./एम.ए./एम.एड.को नेपाली पढ्यक्रम
- शोध र सिर्जना लेखन निर्देशन
- नेपाली शिक्षण विषि
- व्याख्यान टिपोट, पाठ्यपत्र र पाठ्योजनाको नमुना
- छाप प्रकारिताको नमुना
- अभ्यास रिक्षण निर्देशिका
- घटना अध्ययनको ढाँचा

शुल्कालना

त्रिभुवन विश्वविद्यालयबाट सञ्चार्यन प्राप्त धवलागिरि बहुमुखी वर्त्याम्बस बागलुङको नेपाली विभागले विद्यार्थीहरुको पाठ्यसामग्रीको अभावलाई ध्यानमा राखेर प्रयोगिक नेपाली शिक्षण सहायक समग्री नामक पत्रिका प्रकाशन गर्न लागेको थाहा पाउंदा अच्यन्त सुरुची लागेको छ ।

प्रकाशन हुन लागेको पत्रिकामा क्याम्पसको शैक्षिक तथा प्राइवेट उन्नयनमा टेवा पुस्ताउने खालका विभिन्न लेख रचनाहरू पनि समाविष्ट हुने आसा गर्दछ ।

प्रकाशोन्यै प्रयोगिक नेपाली शिक्षण सहायक समग्री ले निरन्तरता पाओसू यही मेरो हार्दिक शुभकामना व्यक्त गर्दछ ।

प्राडा. हिराचन्द गुरुङ
महर्जन
उपकुल्पति

तिष्ठयसूची

क्रम विषय	लेखक	पृष्ठ
१ भाषा-व्याकरणको शोधविधि	माधवप्रसाद पोखरेल	१
२ शोध प्रस्ताव लेखन र -	दिनबहुतुर थापा	२१
३ एम. एड. तहको अभ्यास सिक्षण-	रामनाथ ओका	२७
४ विद्यालय तहमा नेपाली सिक्षणका-	दिनबहुतुर थापा	४२
५ व्याख्यान टिप्पोट र पाठ्यन बीचको-	सिवप्रसाद पौडेयाल	५३
६ शैक्षिक सन्दर्भमा बाल साहित्य	हरिप्रसाद गौतम	६०
७ सिर्जनात्मक लेखन र प्रस्ताव	षड्गन्द पौडेयाल	६८
८ ध्वनिगिरिका खानीहरूको अध्ययन	रामप्रसाद उपाध्याय	७९
९ नेपाली साहित्य शिक्षण विधि	आनन्दराज सिल्वाल	८७
१० घटना अध्ययन र यसको प्रारूप	मुकुन्दराज पाखरेल	९१
११ भाषा सम्बन्धमा छाइ शुद्धिका-	गणेशप्रसाद शर्मा	९७
१२ अभ्यास विज्ञानको सन्दर्भ र -	कुलप्रसाद अधिकारी	१०७
१३ साहित्यमा रस, अलडकार र -	हरिप्रसाद पाण्डे	११८
१४ कार्यमूलक पत्रकारिताको ढाँचा र -	सिवशरण झवाली	११९
१५ अनुसन्धानमा सम्बन्धको प्रयोग-	देवधाउर क्षेत्री	१३९
१६ सानातक र सानातकोर तहका		१४६
नेपाली विषयका पाठ्यक्रमहरू		

भाषा-व्याकरणको शोधविधि

प्रा. डा. माधवप्रसाद पोखरेल

यो लेख "भाषा-साहित्यमा अनुसन्धान गर्ने तारिका" भन्ने लेखक प्रारंभ लेख हो, यसले यस लेखमा शोधविधिका सामान्य कुरा पढेन। यो लेख "भाषा-साहित्यमा अनुसन्धान गर्ने तारिका" भन्ने लेखक शीर्षक अनुसार यसमा भाषाविज्ञान अथवा व्याकरणमा कस्तु अनुसन्धान गर्ने भन्ने तारिका वा प्रविधिको मान चर्चा छ। माथि उल्लेख गरिएको लेखमा जुन्मुक्त विषयमा अनुसन्धान गर्ने तारिकाको साथे भाषा र साहित्यमा अनुसन्धान गर्ने सामान्य तिरकाको पात्र व्यापान छ, त्यसले यो लेख चाहिं खालि जुन्मुक्त भाषाको अथवा यसको व्याकरणको अनुसन्धान गर्ने लेखिमा मात्र एकाहीररप्रको छ।

१. तुलनात्मक तथा ऐतिहासिक भाषाविज्ञानको शोधविधि भाषाको यो शोधविधि विज्ञानम् (१९८८) ले यालेका हुन्। उन्ते सम्पूर्णको अध्ययन गर्नपछि यो लेख प्रयोग गरेर सन्तुर्कृत, निक, ल्याटोन, जमनली, कोल्टक र फारसी जस्ता भाषाहरूका ध्वनि र अध्ययनमा सामान्य राजने सहजाति (Cognitiat) शब्दहरूको तुलना गरेर यो भाषाहरू पर्दै भाजाको सन्तान हुन् भन्ने कुरो पत्ता लगाए। पछि यस माउभाषाको नार्दै नै भारोपेली (Indo-European) भाषा भन्ने रह्यो। उन्ते विकास रारको यस शोधविधिको नाम नै तुलनात्मक विधि (Comparative Method) भन्ने राखियो। उन्नाइसौ शताब्दीमारि यस शोधविधिको प्रयोगबाट भारतीय उभाताक्षिप्तमा छारिएका अनेक भारतीय भाषाहरूको प्रयोग भइरहेको छ। ऐतिहासिक सम्बन्धमध्ये भाषाहरूको पाठ्यविधिक वर्गीकरण गर्न आहिले पान भारोपेली भाषाको पाठ्यविधिक वर्गीकरण गर्न विकास भएको यहि शोधविधि प्रयोग गरिरह्छ।